

"ستاسو زامن په غرونو کې دي"

په پنجشېر کې د طالبانو لخوا د ملکي وگړو ډله ییزه سزا

AMNESTY
INTERNATIONAL

د بڅښنې نړيوال سازمان د 10 مليون خلكو حركت دی
څوك چې په هر چا كې انسانيت تحميلوي او كمپاينونه كوي
د بدلون لپاره چې موږ ټول كولي شو له خپلو بشري حقونو څخه
خوند واخلو.

زموږ ليد دا هغه نړۍ ده چې په هغه كې واک لرونكي خپلې ژمنې
ساتي، د نړيوالو قوانينو درناوی كوي او حساب وركوونكي وگڼل
كيري.

موږ د هر ډول حكومت، سياسي ايډيالوژۍ، اقتصادي گټو يا مذهب
څخه خپلواك يو او په بنسټيز ډول خپل د غړيتوب او انفرادي بسپنو
له لارې تمويل كړو.

موږ باور لرو چې په هر ځای كې د خلكو سره د اتحاد او شفقت سره
عمل كولى شي زموږ ټولنې د ښه والي په لور بدل كړي.

په دې عكس كې چې د 2022 كال د جولای په 8 اخيستل شوی، يو طالب
جنگيالی د پنجشیر ولايت بازارك ولسوالۍ ته څېرمه د سړك په يوه پوسته كې د راکټ په وسيله
لاسي بم (RPG) لري. © WAKIL KOHSAR/AFP via Getty Images

© Amnesty International 2023
پرته لدې چې بل ډول يادونه وشي، پدې سند كې مينځپانگه د Creative Commons لايسنس
(انتساب، غير تجارتي، هېڅ مشتق، 4.0 نړيوال) لاندې جواز لري.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>
د نورو معلوماتو لپاره مهرباني وكړئ زموږ په ويب پاڼه كې د اجازې پاڼې وگورئ:
www.amnesty.org

چيرته چې مواد د بڅښنې نړيوال سازمان پرته د چاپ حق لرونكي مالک ته منسوب شوي، دا
مواد د Creative Commons جواز تابع ندي.

لومړۍ په 2023 كې خپور شو

د بڅښنې نړيوال سازمان لخوا
Peter Benenson House, 1 Easton Street
London WC1X 0DW, UK

شاخص: ASA 11/6816/2023
اصلي ژبه: انگليسي

amnesty.org

AMNESTY
INTERNATIONAL

په دې عکس کې چې د 2022 کال د جولای په 8 اخیستل شوی، یو طالب جنګیالی د پنجشیر ولایت بازارک ولسوالۍ ته څېرمه د سړک په یوه پوسته کې د راکټ په وسیله لاسي بم (RPG) لري. © WAKIL KOHSAR/AFP via Getty Images

په دې عکس کې چې د

AMNESTY
INTERNATIONAL

© Amnesty International 2023

پرته لدې چې بل ډول یادونه وشي، پدې سند کې مینځپانګه د Creative Commons لایسنس (انتساب، غیر تجارتي، هېڅ مشق، 4.0 نړیوال) لاندې جواز لري.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

د نورو معلوماتو لپاره مهرباني وکړئ زموږ په ویب پاڼه کې د اجازې پاڼې وګورئ:

www.amnesty.org

چیرته چې مواد د بڅښنې نړیوال سازمان پرته د چاپ حق لرونکي مالک ته منسوب شوي، دا مواد د Creative Commons جواز تابع ندي.

لومړی په 2023 کې خپور شو

د بڅښنې نړیوال سازمان لخوا

Peter Benenson House, 1 Easton Street
London WC1X 0DW, UK

شاخص: ASA 11/6816/2023
اصلي ژبه: انګلیسي

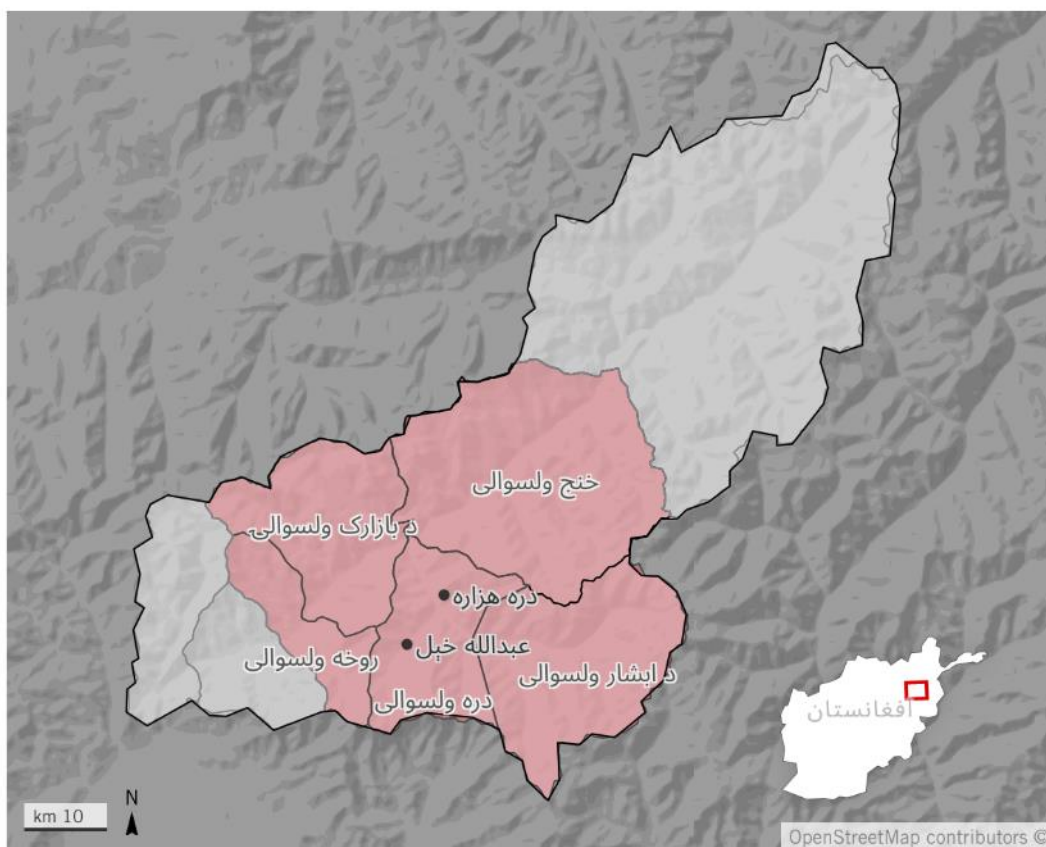
amnesty.org

مطالب

5	نقشه
6	اجرايوي لنډيز
8	میتودولوژي
10	1. مخینه
12	2. په پنجشیر کې ترسره شوي جنايتونه چې د ډلپيزو مجازاتو ته رسېږي
12	2.1 له محکمې پرته اعدامونه
22	2.2 شکنجه او نور ناوړه چلندونه
25	2.3 په خپل سرې توگه نيونې
31	2.4 د ملکي وگړو د ملکیتونو تخریب او مصادره کول او د ملکي وگړو په تگ راتگ باندې محدودیتونه
36	3. نړیوال قانون
38	سپارښتنې

نقشه

د پنجشير ولايت , افغانستان

هغه ولسوالۍ چې د بڅېنې نړيوال سازمان احتمالي جنگي جرمونه مستند کړي

اجرایوی لنډیز

د 2022 کال د اګست په نیمایي، کي طالبانو د پنجشیر ولایت په دره ولسوالۍ، کي یو لړ ډله ییزې نیوني وکړې. د افغانستان دا برخه له شنو غرونو، حاصل خیزو سیندونو، تنګ د ډبرو کنډوالو او شپانو څخه جوړه ده چي څارویو ته لارښوونه کوي. کلي د دری د پور په اوږدو کي پراته دي، او غرونه د جګړې په وخت کي د پناه یو دودیز ځای دی. د افغانستان د پخواني حکومت له نسکورېدو وروسته، جنگیالي غرونو ته وتښتېدل، څو د طالبانو پر کزمو بريدونه پلان کړي.

د ډله ییزو نیولو په ترڅ کي طالبانو د دره کي له څو کلیو څخه سړي راوغوښتل، جوماتونو او ښوونځیو ته یې د توقیف او پوښتنې لپاره بوتلل. حتی د کلي مشران هم پکي نیول شوي، ترل شوي او سترګي یې پټې شوي دي. په هرصورت، کله چي طالبانو پوښتنې پیل کړي، پلرونه او نیکونه په پای کي پوه شول چي دوی د عملیاتو هدف نه و. طالبان د دوی په لټه کي نه وو، د دوی د زامنو په لټه کي وو.

"ستا زامن چیرته دي؟" طالبانو د دغو کسانو د وهلو غوښتنه وکړه. "ویل کيږي چي ستاسو زامن په غرونو کي دي."

له هغه وخته چي طالبانو د 2021 کال په اګست میاشت کي د افغانستان واک تر لاسه کړ، دوی د پنجشیر ولایت په خلکو په ځانګړې توګه په هغو سیمو کي چي طالبانو خپل ځواکونه تاسیس او ځای پر ځای کړي دي، ډله ییزې سزاګانې ورکړي دي. د ملي مقاومت جبهې سره د مبارزې په هڅه کي، یوه وسله واله ډله کوم چي په پیل کي په پنجشیر کي د طالبانو سره د مخالفت لپاره جوړه شوه، دوی د نیول شویو جنگیاليو غچ واخیست، ملکي خلک یې په ښه کول ترڅو تسلیم او اطاعت وکړي. په پنجشیر کي د طالبانو لخوا د جنگي جنايتونو او د نړیوالو بشردوستانه قوانینو څخه د سرغړونو لیست اوږد دی: شکنجه او نور ناوړه چلند، بې عدالتي اعدامونه، پر غمل نیول، د ملکي کورونو سوځول، د آزادۍ څخه په خپل سړي توګه محرومول. مګر د هر انفرادي عمل سره یوځای چي د ویره رامینځته کولو لپاره پلان شوی، دا چلند په مجموع کي ډله ایز مجازات جوړوي، چي پخپله یو جنگي جرم دی.

دا غیر قانوني سزا په لومړیو ورځو کي هغه وخت پیل شوه کله چي طالبانو د آمر بالمعروف څخه کار واخیست. د 2021 کال په سپټمبر کي د پخواني افغان حکومت د امنیتي ځواکونو غړي له تجهیزاتو او وسلو سره پنجشیر ته وتښتېدل. له دغو نویو وسله والو ډلو سره له نښتو وروسته، طالبانو نیول شوي جنگیالي شکنجه کړل او نور ظالمانه، غیر انساني او سپکاوی یې ورته وکړ او یو د مجازاتو کمپاین یې پیل کړ چي ملکي وګړي پکي شامل وو. په تېرو 18 میاشتو کي طالبانو د کلي په کچه ټول نارینه او د پاڅه عمر هلکان په خپل سړي ډول نیولي، پرته له کوم تور یې نیولي، ګڼ شمېر بندیان یې وهلي ډبولي. طالبانو هم کورونه سوځولي دي، په ټول افغانستان کي یې یواځیني ګرزبندې لګولي دي، ښوونځي او ملکي کورونه یې د پوځي کارونو لپاره غوښتي دي، او مالداران یې خپلو دودیزو څرخایونو ته له لاسرسي څخه منع کړي دي.

د 2022 کال د سپټمبر په میاشت کي د ملي مقاومت جبهې سره له یو لړ نښتو وروسته، طالبانو لسګونه جنگیالي تسلیمي ته اړ کړل، ددوی لاسونه یې پرې کړل او په یوه غره کي یې په بې عدالتي سره ډله ییز اعدام وکړ. په یوه ویدیو کي، چي پنځه تنه پکي اعدام شوي ښودل کيږي، طالبانو په پرله پسې توګه د خپلو اتومات توپکونو د زې د 19 ټانیو لپاره ترسره کړي، بیا یې ودرول او بیا یې د توجیه پرته په جسدونو د زې پیل کړې.

د دې پیښو مستند کولو او بیا رغولو لپاره، د بڅښني نړیوال سازمان څیړونکي باید له لیرې کار وکړي، ځکه چي طالبانو پنجشیر ته د بهرنیانو لاسرسي په جدي توګه محدود کړ. پلټونکو د 15 نورو ژوندي پاتې شویو او شاهدانو سره چي له ولسوالۍ څخه تښتېدلي مرکي لپاره د کود شوي پیغام رسولو کارپالونه کارولي او د پنجشیر څخه د 14 نورو خلکو لخوا د ډیرو پیښو په اړه د پوهیدو شاهدان ترلاسه کړي. سربیره پردې، څیړونکو د خلاصې سرچینې موجود معلومات تحلیل کړل، د سپوږمکۍ عکسونه، ویدیوګانې، او عکسونو په شمول، دا معلومه کړي چي چیرته او کله ځینې غیرقانوني نیونې او وژنې ترسره شوي. په ډیرو مواردو کي، طالبانو پخپله د ناوړه چلند فلمونه جوړ کړي او ویدیوګانې یې آنلاین خپاره کړي.

د دې موندنو په رڼا کي، د بڅښني نړیوال سازمان پر طالب چارواکو غږ کوي چي د ډله ایزو مجازاتو کمپاین دې سمدستي ودروي، د بشري حقونو د نړیوالو قوانینو او معیارونو سره سم دلته راوړل شوي انفرادي قضیې وڅېړي، او که مناسبه وي، په عادي ملکي محکمو کي دې بې له کوم دلیل څخه عادلانه محاکمه ترسره شي پرته له دې چي د مرګ سزا ته لاره هواره شي. په هرصورت، د بڅښني نړیوال سازمان خبر دی چي طالبانو تر دې دمه په ورته شرایطو کي د حساب ورکولو پروسې ترسره کولو ته لږتیا یا ناتواني ښودلې ده.

"ستاسو زامن په غرونو کي دي"

په پنجشیر کي د طالبانو لخوا د ملکي وګړو ډله ییزه سزا

د بڅښني نړیوال سازمان

د افغانستان خلک د 2021 کال له اګست څخه مخکې او وروسته هم د نړیوالو قوانینو او د بشري حقونو د نورو جدي توهینونو او سرغړونو له کمي یا هیڅ حساب پرته له جرمونو سره مخ شوي دي. د حساب ورکولو لپاره د باور وړ کورني زیربنا نشتوالی پدې معنی دی چې د داسې جرمونو او سرغړونو شواهد، په شمول د هغه چې پدې راپور کې مستند شوي، د ورکېدو یا ویجاړولو له جدي خطر سره مخ دي. له همدې امله، د دې شواهدو په کارولو سره د جګړې له ټولو اړخونو سره د بشپړې څیړنې ترسره کولو لپاره، د بڅېښي نړیوال سازمان یو ځل بیا د ملګرو ملتونو د بشري حقونو شورا څخه غوښتنه کوي چې د افغانستان لپاره د حساب ورکونې یو خپلواک نړیوال میکانیزم رامینځته کړي، چې د محاکمې په ګډون د راتلونکو نړیوالو عدالتي هڅو او د ملګرو ملتونو د غړو هیوادونو او د جرمونو نړیوالې محکمې لپاره په دې راپور کې د مستند شویو قضیو په ګډون د شواهدو راټولولو او ساتلو دنده ولري.

په پنجشېر او په حقیقت کې په ټول افغانستان کې ملکي وګړي د معافیت د پای ته رسیدو او د عدالت، حقیقت او جبران ته د یوې لارې لپاره مستحق دي.

میتو دولوژي

دا راپور د بڅېنې نړیوال سازمان لخوا د 2022 کال له جون څخه د 2023 کال د می میاشتو ترمنځ له لري څخه د څېړنې پر بنسټ ترتیب شوی دی او په جنګي جرمونو او له بشري حقونو څخه په سرغړونو او ناوړه کټي اخیستنې باندې تمرکز کوي او که چېرې په ټولیزه توګه په نظر کې ونیول شي په پنجشیر ولایت کې ډله ییز مجازات په خپل اواز کې رانغاړي. دا راپور په ځانګړې توګه د طالبانو لخوا له محکمې پرته اعدامونه، په خپل سرې توګه نیوونې، زورونې او نور ناوړه چلندونه، په قصدي توګه د غیر نظامي توکو وړانول او د ښوونځیو په ګډون د عامه ځایونو کارول مستندوي. همداراز دا راپور د دې قضیو د پوهاوی لپاره قانوني چوکاټ دی او دا چې څه ډول د دوی ټولګه د ملکي وګړو په ډله ییزو مجازاتو باندې اوري، مشخص کوي.

د بڅېنې نړیوال سازمان پلټونکو له لري څخه د خوندي غریزو اړیکو له لارې له ژوندي پاتې شویو، شاهدانو او پر دې سربېره له هغو خلکو سره چې له دې سرغړونو څخه خبر و، مرکي ترسره کړي دي. ډیری هغه خلک چې له دوی سره مرکه ترسره شوي وه له پنجشیر څخه د افغانستان نورو برخو یا بهر ته تېښتې دي. د امنیتي اندېښنو او د لاسرسي محدودیتونو له امله د بڅېنې نړیوال سازمان پلټونکو ونه شوای کولای چې پنجشیر ولایت ته ولاړ شي او په سیمه کې د پلټنو په ترسره کولو سره فزیکي شواهد راغونډ کړي. سربېره پر دې، په پنجشیر ولایت کې د انټرنټي اړیکې د نشتون او د څیرک موبایلونو په کارولو باندې د محدودیتونو له امله، په خوندي توګه د دې ډول مرکو ترسره کول خورا ننګونکي و او په ډیری مواردو کې د تعقیبي مرکو ترسره کولو امکان نه درلود. په دې راپور کې وړاندې شوې موندنې هغه څه په ګوته کوي چې کولای شو په دې محدودیتونو کې یې په اثبات ورسوو.

د بڅېنې نړیوال سازمان په ټوله کې د پنجشیر له 29 اوسېدونکو سره مرکي ترسره کړي دي. ډیری دا مرکي په 2022 کال او په دې راپور کې د مستند شویو سختو جګړو او جنايتونو پر مهال ترسره شوي دي. د نفوس له اړخه 28 مرکه کېدونکي نارینه او یوه پنځینه وه. په مرکه کېدونکو کې جنسیتي نابرابري پنجشیر ولایت ته د لاسرسي نشتون، سیمه ییز دودونو او د طالبانو لخوا د وضع شویو محدودیتونو له کبله وه، ځکه ښځې د پیغام استولو لپاره کود اېښودل شويو اېلېکټرونو ته محدود لاسرسی لري او داسې لري ځایونو ته د سفر کولو توانيې نه لري چې هلته وکولای شي له لري ورسره مرکه ترسره شي.

مرکي په درې ژبو ترسره شوي او یاداشتونه د بیاکتنې په موخه انګلیسي ژبې ته ژباړل شوي دي. ټولو مرکه کېدونکي ته له مرکي سره د هوکړې له ترسره کولو وړاندې په بالقوه توګه د پلټنې د ماهیت او موخې او پر دې سربېره له وړاندې شویو معلوماتو څخه د کار اخیستلو د څرنګوالي په اړه معلومات ورکړل شوي دي. دوی ته د دې کار په بدل کې پیسې یا هڅوونکي نه دي ورکړل شوي. له هره مرکه کېدونکي څخه په شفاهي توګه رضایت اخیستل شوی دی او ټولو ته دا غوراوی په واک ورکړل شوی دی چې نومونه یې په راپور کې ذکر نه شي.

په ټولو قضیو کې، مرکه کوونکو د طالبانو له لوري د غچ اخیستنې د ویرې له کبله غوښتنه کوله چې د دوی نومونه ونه کارول شي. د بڅېنې نړیوال سازمان موندلې چې دا خطر ریښتینی او د پام وړ دی. د دې راپور په هیڅ برخه کې له مستعار نوم څخه کار نه دی اخیستل شوی. په داسې حال کې چې ټول مرکه کېدونکي ژغورل شوي، نور شاهدان، د قربانیانو د کورنیو غړي یا نور داسې کسان و چې د ځانګړو پېښو په اړه یې لومړی لاس معلومات درلودل، خو په ګڼ شمېر قضیو کې د امنیتي دلایلو پر بنسټ، دوی په دې راپور کې یوازې له حالتونو څخه د خبرو کسانو په توګه معرفي شوي دي.

د یو شمېر پېښو لپاره، د ناوړین پر وړاندې د غبرګون پروګرام لابراتوار په ټولنیزو رسنیو کې د شته مطالبو په اړه د پرائیستي سرچینې پلټنې بشپړې کړي او 39 انځورونه او 22 ویډیوګانې یې و ارزولي چې یو شمېر یې په آنلاین ډول او نور د لېږد د خوندي لارو په واسطه د شاهدانو لخوا استول شوي و. په ډېر احتمال سره د ډیری ویډیوګانو فلمبرداري د طالبانو د غرو لخوا ترسره شوې ده. په هغو ځایونو کې چې امکان یې درلود د شواهدو لابراتوار هڅه وکړه تر څو د ویډیوګانو د فلمبردارۍ وخت او موقعیت تایید کړي. د سپورمکي انځورونه هم په یوه قضیه کې کارول شوي تر څو په چاپیریال کې د پوښتنې پر مهال په ټاکلې زمانې محدوده کې بدلونونه تایید کړي.

د بڅېنې نړیوال سازمان د پنجشیر له خلکو او پرائیستو سرچینو سره له مرکو سربېره د نړیوالو سازمانو د شنونکو او سیمه ییزو بشري سرچینو د څارونکو په ګډون له اړونده متخصصانو سره مرکي ترسره کړي دي. همداراز پلټونکو له افغان رسنیو، عملي مقالو، غیر دولتي سازمانونو او نړیوالو بنسټونو سره مشورې کړي دي. یو راپور چې د یوه څارونکي غیر انتفاعي افغان سازمان لخوا لیکل شوی دی، په هغې کې د اعدامونو او نورو وژنو په اړه د پرائیستو سرچینو اسناد شامل دي، چې له یو شمېر قضیو سره چې په خپلواک توګه د بڅېنې نړیوال سازمان لخوا خپل شوي دي، مطابقت لري.

"ستاسو زمان په غرونو کې دي"

په پنجشیر کې د طالبانو لخوا د ملکي وګړو ډله ییزه سزا

د بڅېنې نړیوال سازمان

د 2023 کال د می په 25، د بڅینې نړیوال سازمان په راپور کې د مستند شویو قضیو په اړه له طالبانو څخه د رسمي ځواب غوښتنه وکړه. د خبرېدو پر مهال دوی ځواب ور نه کړ.

1. مخینه

په هغه وخت کې چې د دې راپور لخوا تر پوښښ لاندې نیول شوی دی، د افغانستان په پنجشیر ولایت کې یوه غیر نړیواله وسله واله جګړه (NIAC) ترسره شوه. د دې جګړې اړخونه د افغانستان د ملي مقاومت جبهه (NRF) او طالبان دي چې اوسمهال د افغانستان واکې په لاس کې لري. په داسې حال کې چې د افغانستان په بیلابیلو سیمو کې د وسله والو ترمنځ جګړه روانه ده، دا راپور په هغو سرغړونو باندې تمرکز کوي چې په پنجشیر ولایت کې د ډله ییزو مجازاتو اړوند موندنو په برخه کې همکاري کوي.

د ملي مقاومت جبهه چې د دویم مقاومت په نوم هم پیژندل کېږي،¹ په عمده توګه د تاجک وسله والو او د افغانستان د ملي امنیتي او دفاعي ځواکونو د پخوانیو غړو (ANDSF) څخه جوړه شوې ده. د دې جبهې مشري د احمدشاه مسعود د زوی احمد مسعود لخوا ترسره کېږي، احمدشاه مسعود په 1980 لسیزه کې د شورې د پرغل پر وړاندې د وسله والو مشري په غاړه درلوده او په 1990 لسیزه کې له طالبانو سره د جګړې په ګډون په کورنۍ جګړه کې ښکېل و. د احمدشاه مسعود وسله وال د 1993 کال د فبرورۍ په میاشت کې د افشارو د قتل عام په ګډون په جنګي جرمونو او په شدید ډول د نړیوالو قوانینو تر پښو لاندې کولو باندې تورن دي، چې له امله یې سلګونه ملکي وګړي ووژل شول او ترې تم شول.² احمدشاه مسعود د 2001 د سپټمبر په 9 نېټه د القاعدې شبکې په واسطه ترور شو.³

په داسې حال کې چې د طالبانو ډیرې غړې پښتانه دي او د 2021 کال د اګسټ په 15 نېټه یې افغانستان د کنټرول واک یې په لاس کې واخیست، خو د پنجشیر ولایت د سپټمبر میاشتې تر نیمایي پورې نه و نیول شوی. له هغې وروسته په پنجشیر او د هغې ګاونډي ولایت بغلان کې د طالبانو پر ضد وسله وال جګړه د نوي تاسیس شوي مقاومت له لوري دوام وموند.

بیا له ځنډ پرته په پنجشیر ولایت کې د ملکي وګړو او شکمنو جنګیالیو پر وړاندې د طالبانو سرغړونې پیل شوې. لکه څرنګه چې له دې وړاندې د بخښنې نړیوال سازمان لخوا مستند شوي دي، د طالبانو ځواکونو د 2021 کال د سپټمبر په 6مه نېټه د بادګل کلي له نیولو وروسته د 20 په شاوخوا کې نارینه ونيول.⁴ نیول شوي خلک وهل ټکول شوي و، په مرګ باندې ګواښل شوي و او د دوو ورځو لپاره له خوړو او اوبو څخه منع شوي و. له دې کسانو څخه لږ تر لږه پنځه تنه په مخکینیو جګړو کې ټپیان شوي و او د طالبانو غړو دوی ته د روغتیايي خدمتونو له چمتو کولو څخه ډډه کړې وه. شکنجه، ظالمانه او غیر انساني چلند او پر دې سربېره په عمدي توګه له ازادۍ څخه د محرومو کسانو بدن یا روغتیا ته رنځ یا جدي زیان رسول دي، او دواړه جنګي جنايتونه ګڼل کېږي.⁵

په همدې ورځ طالبانو یو شمېر ملکي وګړي په نښه کړل چې له پخواني دولت سره د اړیکې لرلو شک پرې کېده. همداراز د 2021 کال د سپټمبر په 6 نېټه طالبانو د عمرز په کلي کې لږ تر لږه شپږ کسان په خپل سري توګه ونيول او له محکمې پرته یې اعدام کړل.⁶ له دې ډلې څخه یو شمېر کسان د افغانستان د پخوانیو امنیتي او دفاعي ځواکونو (ANDSF) غړي و، مګر اوسمهال یې خدمت نه ترسره کولو یا په مستقیم ډول په جګړه کې ښکېل نه و. په عمدي توګه د ملکي وګړو، ټپیانو، بندیانو یا هغو کسانو وژل چې په یو ډول په جګړه کې ښکېل دي، جنګي جنايت ګڼل کېږي.⁷

د 2021 کال د سپټمبر په میاشت کې د پنجشیر د نیولو راهیسې او لکه څرنګه چې په راپور کې به هم وویل شي، طالبانو په غیر نظامي فعالیتونو مخ په زیاتېدونکي محدودیتونه وضع کړي دي، د ملکي وګړو توکي یې غصب کړي او په ځانګړې توګه په هغو

¹ لومړی مقاومت د شمال ټلوالې لخوا ترسره کېده چې په 1990 لسیزه کې یې د طالبانو پر ضد یې جګړه کوله.

² د بشر حقونو د څار اداره، په وینو لرلي لاسونه: په کابل کې تیر جنایتونه او د افغانستان له مجازاتو څخه د خوندیتوب میراث د 2005 کال د جولای 6 <https://www.hrw.org/reports/2005/afghanistan0605/4.htm>

³ د بهرنیو اړیکو شورا، (په افغانستان کې د متحده ایالتونو جګړه) <https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan>

⁴ د بخښنې نړیوال سازمان، نه تېښتېل: د طالبانو په لاس د افغانستان د سقوط پر مهال جنګي جنایتونه او ملکي وګړو ته زیان رسول (د لړلیک شمېره: ASA 11/5025/2021)، 15 December 2021, <https://www.amnesty.org/en/documents/asa11/5025/2021/en/>

⁵ د سره صلیب نړیواله کمیټه (ICRC)، نړیوال بشرپاله عرفي قانون: 1 ټوک: اصول، eds, 2005, J-M Henckaerts and L Doswald-Beck, (له دې وروسته: ICRC)، د IHL عرفي مطالعه، 90 قانون، د روم قانون، 8(2)(الف) او (iii) مادې هم وګورئ، د 1949 کال د جنیوا د څلورو کنوانسیونونو درېیمه ګڼې مادې پروتوکول، د 1949 کال د اګسټ 12 نېټې د جنیوا کنوانسیونونو اضافي پروتوکول او د غیر نړیوالو وسله والو شخړو د قربانیانو د ساتنې اړوند (پروتوکول II)، ماده (2)(4)(الف).

⁶ د بخښنې نړیوال سازمان، نه تېښتېل: د طالبانو په لاس د افغانستان د سقوط پر مهال جنګي جنایتونه او ملکي وګړو ته زیان رسول (د لړلیک شمېره: ASA 11/5025/2021)، 15 December 2021.

⁷ ICRC، د IHL دودیزه مطالعه، 89 او 156 مقررات، د روم قانون 8(2)(ج)(i)، ماده، د 1949 کال د جنیوا د څلورو کنوانسیونونو درېیمه ګڼې مادې پروتوکول II، ماده (2)(4)(الف).

سیمو کې یې په لویه کچه نیونې ترسره کړې دي چې د طالبانو او د ملي مقاومت د جبهې د وسله والو ترمنځ جگړه پکې ترسره شوي ده. د طالبانو غړي زندانيان شکنجه او په ځینو قضیو کې یې حتی تر مرګ رسوي. د 2022 کال په اګسټ میاشت کې، طالبانو اعلان وکړ چې عبدالقیوم ډاکر به په⁸ پنجشیر کې د نظامي قوماندان په توګه خدمت ترسره کړي.⁹ له هغې وروسته په سمدستي توګه د طالبانو او د ملي مقاومت د جبهې ترمنځ په د پام وړ توګه جګړې شدت وموند او په درې خونړیو ورځو کې له محکمې پرته وژني خپلې نهایي کچې ته ورسېدې، چې په لاندې ډول تشریح شوي دي.

له پنجشیر ولایت څخه بهر جګړه

په داسې حال کې چې دا راپور له مقاومت جبهې سره د وسله والې جګړې پر مهال ترسره شویو جنایتونو او سرغړونو ته کتنه کوي، خو له دې سربېره د افغانستان په نورو برخو کې هم جګړه روانه ده. په دې کې د ملکي وګړو او طالبانو د امنیتي اهدافو پر ضد د اسلامي دولت د خراسان ولایت (ISKP) لخوا حملې او د طالبانو او نورو هغو ډلو ترمنځ جګړې شاملې دي چې د افغانستان د پخواني دولت له رنګېدو وروسته جوړې شوي دي. د بېلګې په توګه، د طالبانو پخواني هزاره قوماندان د 2022 کال د جون په میاشت د سرپل ولایت په بلخاب ولسوالۍ کې په زور واک ته رسېدلو چارواکو پر ضد جګړه پیل کړه او د افغانستان د آزادۍ جبهې هم په کابل او بگرام هوايي اډه کې یو شمېر حملې ترسره کړې.

⁸ همداراز عبدالقیوم ډاکر د طالبانو د دفاع وزارت مرستیال او په ګوټنهامو زندان کې د متحده ایالتونو پخوانی زندانی دی. وړاندې له دې چې طالبان په 2021 کال کې واک ته ورسېږي، ډاکر د یوه وخت لپاره په پاکستان کې د کوټې شورا تر چتر لاندې د طالبانو د نظامي کمسیون د مشر په توګه خدمت ترسره کړی دی.

⁹ Long War Journal، طالبانو د ګوټنهامو پخوانی زندانی په پنجشیر کې د جګړې د مشرۍ لپاره ټاکلی دی، د 2022 کال د اګسټ 21، <https://www.longwarjournal.org/archives/2022/08/taliban-appoints-former-guantanamo-bay-detainee-to-lead-fight-in-panjshir.php>

2. په پنجشیر کې ترسره شوي جنايتونه چې د ډلييزو مجازاتو ته رسېږي

په عملي توګه واک ته د طالبانو د رسېدو له لومړنيو ورځو راپدې خوا دوی د خلکو په ځانګړي توګه ځينې وخت د ټولو هغو ملکي وګړو پر وړاندې چې په دوی باندې له مقاومت جبهې څخه د ملاتړ شک وه، شديد مجازات پلي کړي دي. طالبانو په هغو ځايونو کې چې ملکي وګړي پکې شکنجه کېدل په ډلييزه توګه له محکمې پرته وژني او نيوني او په خپل سري توګه توقيف کول ترسره کړي دي او ځينې وخت د شکنجه له امله مرګ ژوبله هم رامنځته شوې. همداراز طالبانو د ملکي وګړو تک راتګ محدود کړی دی، د ملي مقاومت جبهې د شکمنو جنګياليو د سپارلو په بدل کې يې خلک يرغمل نيولي، سيمه ييزو لوړ ارتفاع لرونکو سيمو ته يې د خلکو لاسرسی محدود کړی دی، د خيرک ټليفون کارول يې بند کړي دي او کورونه، بشوونځي او جوماتونه يې په نظامي بسونو، د توقيف مرکزونو او د پوښتنو ګروپونو په خونې باندې بدل کړي دي چې له هلته له ملي مقاومت جبهې سره د همکاري په شک له خلکو پوښتنې ترسره کوي. دا جرايم او سرغړونې په ټوله کې ډله ييز مجازات په خپل ځان کې رانغاړي.¹⁰

2.1 له محکمې پرته اعدامونه

طالبانو د 2022 کال د سپټمبر له 12 څخه تر 14 نېټې په لړ کې د پنجشیر ولايت په خنګ، دره او رخه ولسواليو کې لسګونه نيول شوي ملکي وګړي له محکمې پرته اعدام کړي دي. په دې وخت کې تر توقيف لاندې وژل شويو کسانو دقيق شمېر تر اوسه هم روښانه شوی نه دی. لکه څرنګه چې په لاندې ډول تشرېح شوي دي، د بخښنې نړيوال سازمان وکولای شول چې په خنګ او دره ولسواليو کې د اسنادو او ډيجيټلي شواهدو په کارولو سره له محکمې پرته د 14 وژل شويو کسانو هویت له نومونو سره تاييد کړي. په رخه ولسوالۍ کې وېډيويي شواهد جسدونه او په ډېر احتمال سره له محکمې پرته وژل شويو کسانو ډله ييز قبرونه په ګوته کوي. د ملګرو ملتونو راپور په مجموعي توګه له محکمې پرته د 48 کسانو وژل ذکر کړي دي.¹¹ کيدای شي واقعي ارقام له دې اندازې څخه خورا لوړ وي.

د نيول شويو کسانو لاسونه يې وتړل، د غره په لمنه کې يې يوځای له ځان سره يوړل او په کوچنيو ډلو يې وويشل او بيا يې په مرمۍ وويشتل. په ډيری مواردو کې، دا وژني او له هغې وروسته پيښې د طالبانو د غرو لخوا قلمبرداري شوې دي. د بخښنې نړيوال سازمان د دې پيښو د مستند کولو لپاره د وېډيويي مطالب تحليل او تجزيه کړل، د هغو سموالی يې تاييد کړ، د وژنو موقعيت يې معلوم کړ، له شاهدانو او هغو خلکو سره يې خبرې وکړي چې د دې پيښو په اړه خبر وو او د رسنيو په راپورونو او نورو پيښو يې بياکتنه ترسره کړه.

¹⁰ د ICRC د قضیې کتاب، ډله ييز مجازات، https://casebook.icrc.org/a_to_z/glossary/collective-punishments
¹¹ ملګري ملتونه (د افغانستان وضعيت او په نړيواله سوله او امنيت باندې د هغې اغيزې) د 2022 کال د ډسمبر 7، p.7. (A/77/636-S/2022/916)
https://unama.unmissions.org/sites/default/files/221207_sg_report_on_afghanistan_s.2022.916.pdf

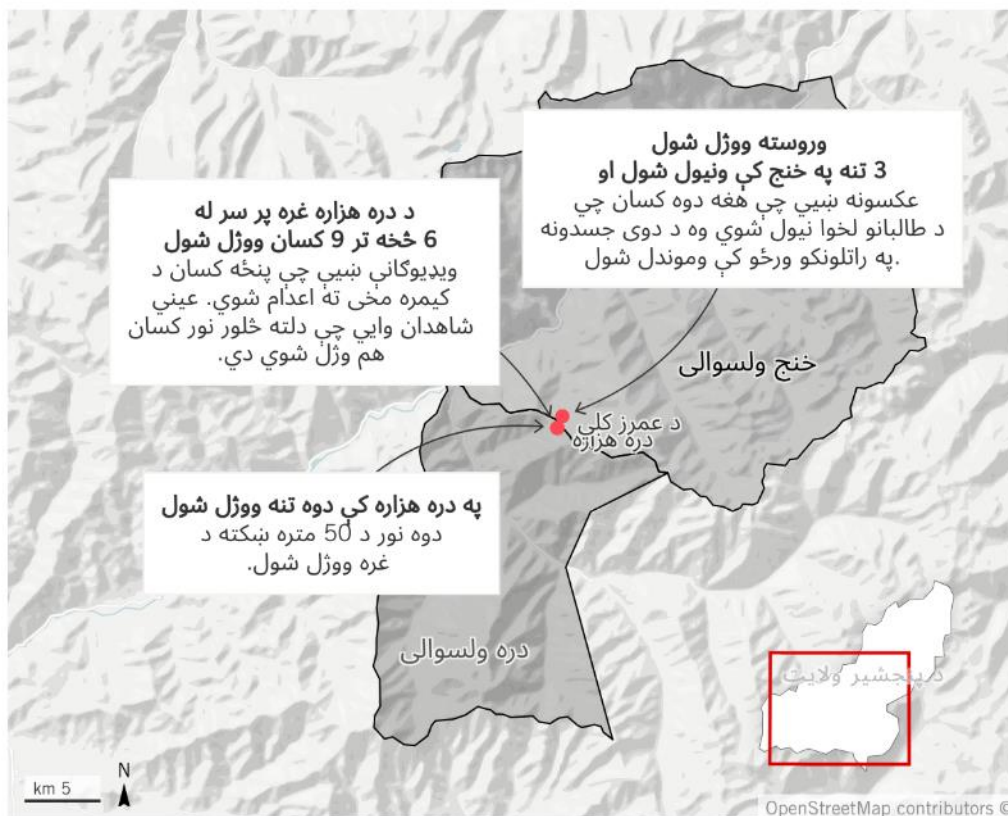
له محکمې پرته د هغو کسانو وژل چې د نړیوالې جګړې څخه پرته او د وسله والې جګړې پر مهال ټپي شوي او له کار لویډلي وي او د همدې دلایلو پر بنسټ له آزادۍ څخه محروم شوي وي جنګي جنایت ګڼل کیږي.¹²

په خنګ او دره ولسوالیو کې له محکمې پرته وژني

د سپټمبر په 12 نېټه، په خنګ او دره ولسوالیو کې له درې ورځنیو جګړو وروسته د ملي مقاومت جبهې څو غړي طالبانو ته تسلیم شول. کله چې د اګسټ میاشتې په نیمایي کې طالبانو عبدالقیوم ډاکر د پنجشیر لپاره د عمومي نظامي مسوول په توګه وټاکه، د ملي مقاومت جبهې پر وړاندې حملې زیاتې او ډیرې غړي یې په سخت ډول وټکول شول او ټپیان شول.

د ملي مقاومت جبهې غړي په څو کوچنیو ګروپونو کې تسلیم شول. د طالبانو غړو دوی په جلا توګه توقیف کړل، پوښتنې ګروپونې یې ترې وکړې او له محاکمې پرته اعدام شول. د ملي مقاومت جبهې یو شمېر غړي یې لري ودرول او په سمدستي توګه یې وویشل. یو شمېر نور کسان یې د پوښتنو ګروپونو په موخه د عمرز کلي ته یوړل او بله ورځ یې هلته ووژل. د طالبانو غړو له یو شمېر دغې ډول نیونو او وژنو څخه فلمونه اخیستلي او یو شمېر برخې یې په آنلاین ډول شریکې کړې دي. په دې ولسوالیو کې هره قضیه په جلا توګه په لاندې ډول تشریح شوې ده.

په دره او خنګ ولسوالیو کې غیر عدالتي وژنې، 12 سپټمبر 2022

سرچینه: Amnesty International

په یوه قضیه کې، لږ تر لږه شپږ کسان - او احتمالاً هغه تنه - دره هزاره ته نږدې په یوه غره کې اعدام شول. د بخښنې نړیوال سازمان پنځه هغو ویدیوګانو تحلیل او شننه ترسره کړه چې د اعدام د پروسې یو شمېر برخې یې ښودلې. لومړنۍ ویدیو د سپټمبر په 13 نېټه په ټولنیزو رسنیو کې خپره شوه، چې ښيي د طالبانو یو غړی شپږ تنه چې لاسونه یې تر شا تړلي دي د غونډۍ پر سر د غره لورې برخې په لوري لیردوي. له وضعیت څخه یو خبر شخص دا شپږ کسان د محمد الدین، اسحاق، دانیار، مدیر احمد، امیر حاتم او محمد یار په نوم یاد کړي دي چې دوی ټول د ملي مقاومت جبهې جنګیالي و.¹³

¹² د 1949 کال د جنیوا د څلورو کنوانسیونونو 3 ماده، 2 پروتوکول، 4 ماده، ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 89 او 47 اصول.
¹³ د 2023 کال د اپریل په 1 نېټه د غریزي اړیکې له لارې مرکه. مرکه کېدونکي د وژل شویو کسانو نومونه او نور جزئیات د یوه خصوصي راپور له لارې وړاندې کړل چې د بخښنې نړیوال سازمان سره په دویمه کې ثبت شول.

دوی نورې ویډیوګانې - چې پکې داسې ښکاري چې د طالبانو د غرو په واسطه یې فلم اخیستل شوی دی - پنځه کسان په ګوندو باندې دي، یو خپلو نیوونکو ته او څلور نور د درې لوري ته ګوري. دا پنځه کسان محمدالدین، اسحاق، دانیار، مدیر احمد او امیر حاتم دي.¹⁴ په ویډیوګانو کې د بندیانو لاسونه تړل شوي او سترګې یې پټ شوي او وسله وال طالبان د بندیانو تر شا د غونډۍ پر سر ولاړ وو. وروسته د طالبانو څو غړي په خپلو وسلو باندې ډزې کوي او دا پنځه کسان وژني، چې له امله یې د درې کسانو جسدونه د غونډۍ له سر څخه په تیرو کې لاندې لویږي. د وسلو ډزې د 19 ثانیو لپاره ترسره شوي، بیا یې ودرولي او وروسته بیا پیل شوي. لږ تر لږه د طالبانو پنځه وسله وال په دې وژنه کې برخه اخلي، د بولټ اکشن توپکونو او په بشپړ ډول اتوماتیک کلاشینکوف برید توپکونو په ګډه کاروي، چې دا کار د ډزو د دقیق شمېر معلومول ستونزمن کوي. د دې وسله والو تر شا لږ تر لږه 20 کسان ولاړ دي، ګومان کېږي چې دوی به هم د طالبانو غړي یا نیول شوي کسان وي.

ISHAQ

AMIR HATAM

MOHAMMAD AL-DIN

MODIR AHMAD

DANYAR

پورته: پنځه کسانو د طالبانو لخوا له وژلو وړاندې خپل لاسونه شاته نیولي وي. © خصوصي لاندې: له هغې ویډیو څخه اقتباسات چې په هماغه ورځ دا خلک د غره لوړو ته د وړلو پر مهال ترې فلم اخیستل شوي و. © خصوصي

درې ویډیوګانې قربانیان په داسې حالت کې ښیي چې ژوندي دي او د دره ولسوالۍ د پوچاوا کلي اړوند سیمې په هزاره دره کې د غره په لوړو کې دي او دا پېښه هلته رامنځته کېږي. دا ځای لومړی د افغان شاهدانو لخوا وپېژندل شو او وروسته د بڅښنې نړیوال سازمان د ناوړین د شواهدو د لابراتوار او د سویلي آسیا د ټیم لخوا تایید شو. په ویډیوګانو کې د لمر د رڼا د لوري او سیوري پر بنسټ، ډېر احتمال لري چې وژني د سهار وختي له 5:30 بجو له لمر وروسته ساعتونو کې ترسره شوي دي.

په داسې حال کې چې پنځه تنه نارینه په ښکاره توګه د کیمري په مخ کې ووژل شول، یوه عیني شاهد د بڅښنې نړیوال سازمان ته وویل چې په دې ډله ییزو وژني کې ټول ټال هغه کسان وژل شوي دي.¹⁵ له محمد یار سر بېره، درې نور قربانیان د شاهد لخوا د فیروز، شاه فیصل او تراباز په نومونو باندې پېژندل شوي دي. له دې هغه قربانیانو څخه دوه کسان د محمد یار زامن او یو یې ورور و. د یوه شاهد د مرکې پر بنسټ چې د بڅښنې نړیوال سازمان سره یې ترسره کړي ده، دا درې نور کسان د طالبانو لخوا د غره دغې برخې ته څیرمه نیول شوي و او بیا وژل شوي دي.¹⁶ په بله ویډیو کې چې د سپټمبر میاشتې په 14 نېټه په تویتز کې خپره شوه، د طالبانو غړي لیدل کېږي چې له دوو بندیانو څخه پوښتنې کوي.¹⁷ له دې پېښې څخه یو خبر شخص د بڅښنې نړیوال سازمان ته وویل چې په دې ویډیو کې دوه نیول شوي کسان فیروز او شاه فیصل دي او توره باز هم په همدې وخت کې له دوی سره نیول شوی دی.¹⁸ د دې پېښې یو بل شاهد وویل چې د فیروز، شاه فیصل او توره باز جسدونه په یوه ځای کې پیدا شوي

¹⁴ د 2023 کال د اپریل په 1 نېټه په غریز ډول ترسره شوی مرکه او د بڅښنې نړیوال سازمان په دوسیه کې خصوصي راپور.

¹⁵ د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁶ د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁷ د بیلګې لپاره مراجعه وکړئ، <https://twitter.com/samsamasirat/status/1569861365627785216>

<https://mobile.twitter.com/BahijPanjshiri/status/1570122034512023553>

¹⁸ د 2023 کال د اپریل په 14 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

دې 19 شپږو نورو قربانيانو ته څېرمه د بڅښنې نړيوال سازمان د دوی د بدن، څېرې او جامو انځورونه له هغو دو کسانو سره پرته کړي دي او موندلې يې ده چې په وېديو کې له ژونديو دوو کسانو سره مطابقت لري.

له محکمې پرته وژنو له وېديوگانو وروسته، د طالبانو غرو دوی نورې وېديوگانې خپرې کړې چې د قربانيانو جسدونه پکې ښکارېدل. 20 توپوگرافي، د قربانيانو جامې او نور جزئيات د وژنو له وېديوگانو سره مطابقت لري. ټول هغه کسان چې د غره په لمنه کې وژل شوي و د 2022 کال د سپټمبر په 16 نېټه د طالبانو په اجازه د دوی وژل کېدو سيمې ته څېرمه تر تيږو لاندي خښ کړل شول. 21

د اکتوبر په 18 نېټه، رسنيو راپور ورکړ چې طالبانو د محمد يار په گډون د ملي مقاومت جبهې د نورو اته غړو جسدونو ته اجازه ورکړه چې له لومړني قبر څخه و ایستل شي او د پنجشېر ولايت په خنډ ولسوالۍ کې د دوی په سيمه کې بيا خښ شي. 22

د يوه شاهد د مرکې پر بنسټ چې د بڅښنې نړيوال سازمان سره يې ترسره کړې ده، د بشپړ او روح الله په نوم د ملي مقاومت جبهې د دوو نورو غړو جسدونه هم هزاره درې ته څېرمه موندل شوي دي. 23 دوی د سپټمبر مياشتې د 12 او 13 نېټې په لړ کې لکه څرنګه چې پورته يې يادونه وشوه د هغو کسانو چې له محکمې پرته وژل شوي و د وژنې له سيمې څخه 50 متره لاندي وژل شوي دي. شاهد وويل چې د دوو نيول شويو کسانو لاسونه شاته تړل شوي وي او سترګې يې هم تړل شوې وي او يو له بل څخه په شل مترۍ کې ووژل شول. 24

په يوه بله قضيه کې، د سپټمبر په 12 نېټه طالبانو درې نور جنګيالي بابه جان، غلام سيد (د شاهد په خبره عمر يې 16 کاله و) او مشتاق ونيول. 25 هغوی يوه شپه د خنډ ولسوالۍ په عمرز کلي کې ونيول شول. په بله ورځ د بابه جان او غلام سيد جسدونه د خنډ ولسوالۍ په باغ نو کلي کې وموندل شول. 26

د بڅښنې نړيوال سازمان د توقيف پر مهال د درې نيول شويو جنګياليو انځور او درې نور انځورونه او يوه وېديو باندې څخه بياکتنه ترسره کړې چې له هغوی څخه د دوو کسانو جسدونه ښيي. 27 د قربانيانو جامې او د پېژندلو مشخصات له بابه جان او غلام سيد سره - چې د پورته ذکر شوي راپور پر بنسټ 16 کلن هلک و - له هغې انځور سره سمون لري چې له دوی څخه په ژوندوني اخيستل شوی دی. لکه څرنګه چې وېديوگانې له جسدونه څخه ډېرې نږدې اخيستل شوي دي، دې امکان نه درلود چې په دقيق ډول د انځورونو ځای او وخت تاييد کړو. د دوی په بدنونو باندې د ټپونو ځای او ډول دا په گوته کوي چې په ډېر احتمال سره دوی په سر باندې وېشتل شوي دي. په دې انځورونو کې ويني د غلام سيد د سر په ښي اړخ او تر هغې لاندي ښکاري چې دلته بيا پرېنډ شوي هم دي. د غلام سيد په ښي مټ کې ژور ټپ کيدای شي په ناسم ډول د مرمۍ د وړولو له امله وي. همداراز د بابه جان په مخ او ښي سترګه باندې ويني دي، پر دې سربېره د هغه د سر په کيڼ اړخ کې په ځمکه باندې په ډېر احتمال سره د هغه د ججمې برخې او مغز پراته دي. 28

د شاهد په وينا د بابه جان او غلام سيد مړي د سپټمبر په 13 په هماغه ورځ چې د دوی جسدونه وموندل شول د باغ نو کلي په قبرستان کې خاورو ته وسپارل شول. 29 د بڅښنې نړيوال سازمان د ادعا شوي قبرستان په څو انځورونو باندې بياکتنه وکړه چې د مرکه شويو خلکو لخوا له وړاندې شويو توضيحاتو سره يې سمون درلود.

د مشتاق جسد د سپټمبر په 14 نېټه د دره ولسوالۍ په تمپانه سيمه کې وموندل شو. 30 د بڅښنې نړيوال سازمان ونه شوای کولای چې په ډېر احتمال سره د مشتاق له محکمې پرته وژنې وروسته د هغه د جسد انځورونه ترلاسه کړي.

19 د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

20 وېديوگانې د بڅښنې نړيوال سازمان دوسې ته د پيغام استولو د کود ايښودل شوي اپلېکېشن له لارې چمتو شوي دي.

21 د 2023 کال د اپريل په 14 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

22 آزادي راډيو، د ملي مقاومت جبهې د قوماندان او اته نورو غړو جسدونه په پنجشېر ولايت کې خاورو ته وسپارل شول، 18 October 2022, <https://da.azadiradio.com/a/32089872.html>

23 د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

24 د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

25 د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

26 د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

27 د بڅښنې نړيوال سازمان په دوسيه کې انځوريز او وېديوې مواد

28 د بڅښنې نړيوال سازمان په دوسيه کې انځوريز او وېديوې مواد

29 د 2022 کال د سپټمبر په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

30 د 2023 کال د اپريل په 3 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

په رخه ولسوالۍ کې له محکمې پرته وژني

د 2022 کال د سپټمبر په 14 نېټه، له پنځو ورځو سختو جگړو وروسته طالبانو د پنجشیر ولایت د حصارک ولسوالۍ په خوز لالان او جر حوض سیمو کې د غره په دوو برخو کې د ملي مقاومت جبهې جنګیالي ونيول او له محکمې پرته یې ووژل.³¹ د جنګیاليو له نیول کېدو وروسته، دوی له غره له څوکو رابنکته شول او په داسې حال کې ووژل شول چې لاسونه یې تر شا تړلي و.³²

د خنج او دره ولسوالیو په څیر د سپټمبر په 9 نېټه په رخه ولسوالۍ کې هم جگړه پیل شوه. د طالبانو لخوا د حملو په زیاتېدو سره د ملي مقاومت جبهې جنګیالي په آرامۍ سره د دره او رخه ولسوالیو په غرونو کې حرکت وکړ او سپټمبر په 13 نېټه د خوز لالان په سیمه کې سره یو ځای شول.³³ طالبانو د ملي مقاومت جبهې غړي چې شمېر یې ډېر و محاصر او مغلوب کړل او له لنډې جگړې وروسته یې ونيول.³⁴ د ملي مقاومت جبهې جنګیالي د بلې ورځې په سهار باندې ونيول شول او د سهار په 9 بجو د خوز لالان او جر حوض سیمو کې چې دوی د لومړي ځل لپاره پکې نیول شوي و او پر دې سربېره په مالم خاک او خوز خوشکا سیمو کې له محکمې پرته ووژل شول.³⁵ د یوه شاهد په خبره، طالبانو د دې کسانو له وژلو وروسته د دوی موبایلونه او پیسې له ځان سره یوړې.³⁶

په دې وخت کې له محکمې پرته د وژل شویو کسانو دقیقه شمېره معلومه نه ده. د څلورو مرکه کېدونکو په خبره چې له وضعیت څخه خبر و، په دې وخت کې په لسګونه خلک په دره ولسوالۍ کې وژل شوي دي.³⁷ یوه مرکه کېدونکي وویل چې لږ تر لږه 38 کسان وژل شوي دي.³⁸ هغه لېست چې د بخښنې نړیوال سازمان په واک ورکړل شوی دی په هغې کې د وژل شویو کسانو نومونه د ملک خان، محمد میرزا، جمال‌الدین، حاجي خنجر، احمد سیر، دور میرزا، دل آغا، ملک بسم الله، امیر همزه، احمد ظاهر، شمشیر خان، محمد رفیع، قیس، معراج، صدرالدین، مجید، هایل، فرمان، شاکر، گل باچاه، شیرین آغا، امان الدین، داد الله، دریا خان، الیم قادر، رحیم هاله،³⁹ مراد خان، عبدالله خان، نصیر احمد، نصیر هاله،⁴⁰ صابر، نجیم خان، لنگر خان، عید محمد، رحمت هاله، شاه⁴¹ دروېش، علي احمد او حفیظ په نومونو یاد شوي دي.⁴²

سربېره پر دې، د همدې پېښې په اړه افغان رسنیو راپور ورکړ چې د سپټمبر میاشتې د 12 او 14 نېټې ترمنځ د طالبانو لخوا له نیولو کېدو وروسته لږ تر لږه 18 کسان په رخه ولسوالۍ کې وژل شوي دي.⁴³ د دوی نومونه په لاندې ډول دي: محب الله، محمد عارف، ځلاند، مطیع الله، عبدالوهاب، مسعود، سید رحیم، عبدالمجید، حق نواز، محمد عباس، عبدال انس، حضرت امیر، ضیاء الرحمن، سید الرحمن، عبدالغفور، عزیزالدین، فیروز او رحیم داد.⁴⁴

په همدې حال، د بخښنې نړیوال سازمان نه شي کولای په خپلواکه توګه تایید کړي چې په مجموعي توګه 56 کسان له محکمې پرته وژل شوي دي. د امنیتي اندېښنو او پر هغې سربېره په ارتباطاتو ټینګولو کې د ننګولو له امله، د بخښنې نړیوال سازمان ونه شوی کولای چې په راپور کې د ذکر شویو وژل شویو کسانو د کورنیو له غړو سره خبرې وکړي.

په همدې حال کې ډیجیټلي شواهد کولای شي وښيي چې لږ تر لږه یو شمېر نیول شوي جنګیالي له محکمې پرته وژل شوي دي. د بخښنې نړیوال سازمان د پېښې اړوند په 16 انځورونو او 2 ویدیوګانو باندې بیاکتنه ترسره کړې ده، چې په دې سیمه کې د وژل شویو کسانو جسدونه د دوی له قبرونو سره په ګوته کوي.⁴⁵ په انځورونو او ویدیوګانو کې لږ تر لږه 15 بېلابېل جسدونه او د قبرونو 22 جوړې شناختي لیدل کېږي. د قربانیانو ګڼ شمېر انځورونه په ګوته کوي چې د دوی لاسونه تر شا تړل شوي او په سر او مټو باندې ویشتل شوي دي، چې له محکمې پرته وژنو سره سمون لري.

ډیری انځورونه له وژل شویو کسانو څخه له نږدې اخیستل شوي دي. انځورونه داسې شاخصه په ګوته کوي چې د پنجشیر له غرونو سره سمون لري، مګر په یوازې ځان داسې جزئیات نه لري چې د اخیستلو ځای تایید کړي. د 2022 کال د اکتوبر په میاشت کې افغان شاهد دا انځورونه د وژل شویو کسانو له 31 نورو انځورونو سره خپاره کړل.⁴⁶ د افغان شاهد په وېب (انځورونه 17 اعدامونه او 30 وژني په ګوته کوي، چې ویل کېږي چې د سپټمبر میاشتې په لومړیو کې په پنجشیر ولایت کې د طالبانو پر ضد مقاومت کې پر مهال رامنځته شوي دي).⁴⁷ همداراز دوی ونه شوی کولی هغه موقعیت تایید کړي چې دا انځورونه پکې اخیستل شوي دي.

³¹ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³² د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³³ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³⁴ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³⁵ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³⁶ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³⁷ د 2022 کال د دسمبر په 19 او 25 د 2023 کال د جنوري په 6 او د اپریل په 1 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکې.

³⁸ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

³⁹ همداراز کیدای شي رحیم الله هم ولیکل شي.

⁴⁰ همداراز کیدای شي نصیر الله هم ولیکل شي.

⁴¹ همداراز کیدای شي رحمت الله هم ولیکل شي.

⁴² د 2023 کال د اپریل په 1 نېټه په غریز ډول ترسره شوی مرکه او د بخښنې نړیوال سازمان په دوسیه کې خصوصي راپور.

⁴³ هشت صبح، جنګي جرمونه او نسل وژنه: طالبانو تیره اونۍ په پنجشیر کې 70 تنه په مرمیو وویشل. 17 September 2022, <https://8am.media/war-crime-and-genocide-taliban-shot-70-prisoners-in-panjshir-last-week>

⁴⁴ هشت صبح، جنګي جرمونه او نسل وژنه: طالبانو تیره اونۍ په پنجشیر کې 70 تنه په مرمیو وویشل. 17 September 2022, <https://8am.media/war-crime-and-genocide-taliban-shot-70-prisoners-in-panjshir-last-week>

⁴⁵ د بخښنې نړیوال سازمان په دوسیه کې انځوریز او ویديويي مواد

⁴⁶ افغان شاهد، سیستماتیک او لنډیز: د 2022 کال د سپټمبر او د اکتوبر تر 17 نېټې پورې د پنجشیر په دره کې د زندانیانو د وژلو په اړه د شواهدو پلټنه ترسره کول

⁴⁷ افغان شاهد، سیستماتیک او لنډیز: د 2022 کال د سپټمبر او د اکتوبر تر 17 نېټې پورې د پنجشیر په دره کې د زندانیانو د وژلو په اړه د، شواهدو پلټنه ترسره کول، پاڼه 12.

هغه شخص چې د بختیښی نړیوال سازمان سره یې مرکه کړې وه، د اضافي انځورونو او ویدیوگانو په ګډون یې له نږدې انځورونه او د جسدونو او د دوی د خښولو په اړه نور معلومات وړاندې کړي دي.⁴⁸ د امنیتي دلایلو له امله د بختیښی نړیوال سازمان یوازې ټاکل شوي انځورونه او د ویدیوګانې یو شمېر برخې په عمومي ډول خپروي. لږ تر لږه له دې نویو ویدیوگانو څخه یوه له نږدې څخه د اخیستل شوي انځور سره سمون لري. هغه ویدیو چې شاوخوا ویدیو ښیي د هغې په یوه له نږدې اخیستل شوي انځور کې قرباني شخص ښکاري. قرباني د عبدالله خان په نوم پیژندل شوی دی،⁴⁹ چې د پټکي په څیر یو دسټمال یې له سر څخه پیچلی دی او جاکټ یې اغوستلی دی (په سیمه کې مشهورې سنتي جامې) چې یو جلا آبی رنګ لري او د ویدیو او انځور ترمنځ سمون لري.

عبدالله خان او هغه ته څیرمه د دوو نورو کسانو د جسدونو له ښودلو وروسته، ویدیو د غر د هغو لوړو څوکو په ښودلو باندې تمرکز کوي چې هلته دا جسدونه موندل شوي دي. د مرکه شوي شخص د شاهدۍ او پر دې سربېره په ویدیوگانو او د سپورمکۍ له لارې اخیستل شویو انځورونو کې شته جغرافیایي ځانګړتیاوې پر بنسټ د بختیښی نړیوال سازمان د جسدونو د خښولو موقعیت تایید کړی دی.

په لاندې برخه کې په خصوصي ډول د وړاندې شوې ویدیو یوه برخه د خښولو ځای ته څیرمه یو لوړه څوکه په ګوته کوي. کله څرنگه چې په لاندې ډول ښودل شوي دي، د ډبرو جوړښت په سټلايټ انځورونو کې هم لیدل کیږي.

چپ: د عبدالله خان له جسد څخه له نږدې اخیستل شوی انځور. © خصوصي
ښی: هغه ویدیو چې د بختیښی نړیوال سازمان په واک کې ورکړل شوې او د عبدالله خان جسد پکې ښودل کیږي. © خصوصي

⁴⁸ د 2023 کال د اپریل په 1 نېټه په غریز ډول ترسره شوي مرکه او د بختیښی نړیوال سازمان په دوسیه کې خصوصي راپور.
⁴⁹ د 2023 کال د اپریل په 1 نېټه په غریز ډول ترسره شوي مرکه او د بختیښی نړیوال سازمان په دوسیه کې خصوصي راپور.

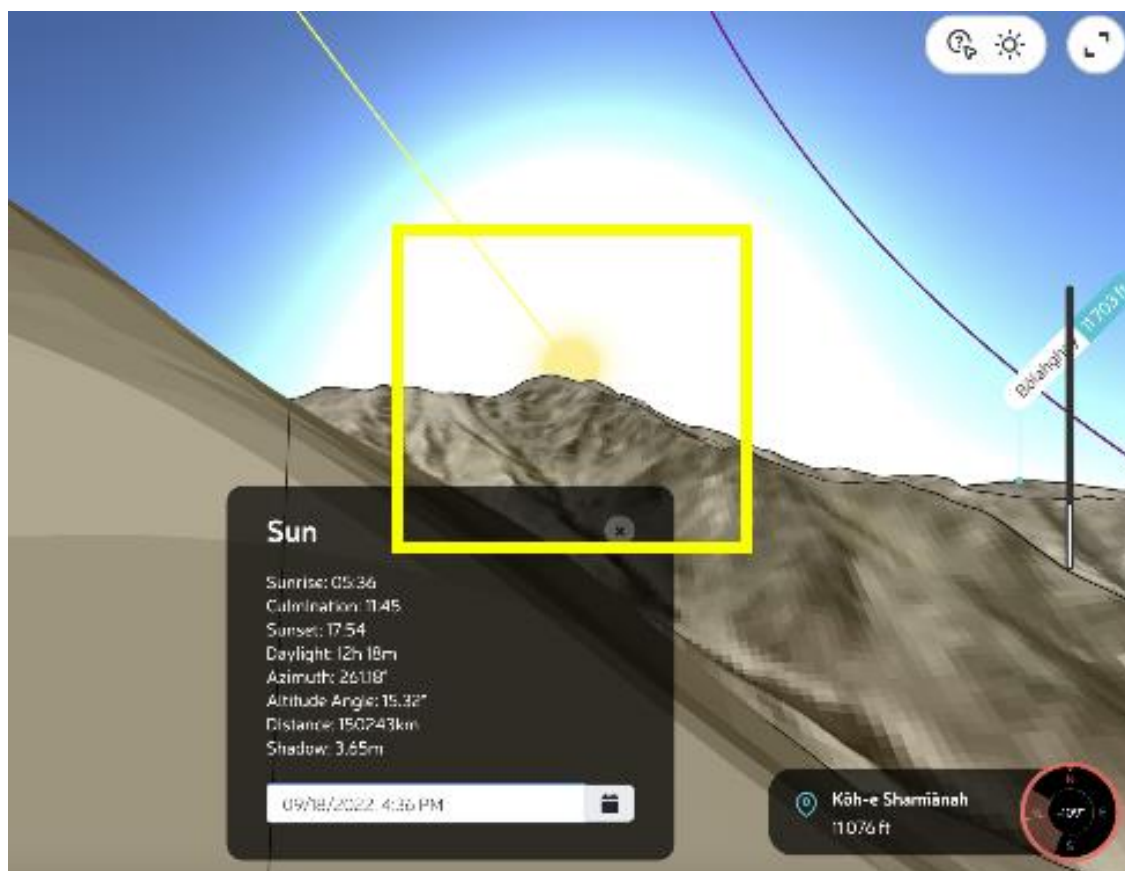
د جسدونو له خښولو څخه يوه بل انځور په گوته کوي چې لمر د آسمان په مابين کې لويديځ لوري ته د کينډاستو په حال کې دی. د PeakVisor په کارولو سره چې د غره د لړۍ درې بعدي تعاملې نقشه جوړوي، داسې ښکاري چې دا وېديو د مازديگر په 4:30 په شاوخوا کې اخيستل شوي دي.⁵⁰

⁵⁰ PeakVisor, "Mountain Explorer", <https://peakvisor.com/panorama.html?lat=35.176264&lng=69.541022&alt=3376&yaw=73.27&pitch=16.18&hfov=90.00> (په 24 می 2023 کې پرانیستل شو).

نوري غونډۍ، درې او د ډبرو جوړښتونه له هغو درې بعدې انځورونو سره چې د PeakVisor او د Google Earth لخوا اخيستل شوي دي، سمون لري.

د بڅبنۍ نړيوال سازمان له لري څخه د ارزولو متخصص د سپوږمکۍ له لارې اخيستل شويو انځورونو باندې بياکتنه وکړه او په هغه ځای کې يې د پام وړ بدلونونه وموندل چې د جسدونو د څښولو له زماني وخت سره سمون درلود. د 2022 کال د سپتمبر د 11 او 17 تر منځ، د ناسم رنگ نږدې انفراريد انځورونه د سور رنگونو کې د پام وړ کمښت ښيي چې په سيمه کې نباتات گډوډ شوي او احتمال لري په دې شپږو ورځو کې پاک شوي دي. دا د هغه وخت چوکاټ سره سمون لري چې قبرونه کيندل شوي وو او په نباتاتو کې د گډوډۍ سبب شوي دي.

سربره پر دې، د 2022 کال د اکتوبر په 26 نېټه په لوړه کچه د روڼتيا لرونکي پانروماتيک انځورونه (لاندې) په همدې سيمه کې د خاورې گډوډي په گوته کوي. د خاورو گډوډي په سيمه کې له قبرونو څخه د اخيستل شويو انځورونو سره ورته ده.

ناسم رنگ د انفراریډ سپورټرکي سره نږدې انځورونه د رځي سویل ختیځ شاوخوا 11.5 کیلومتره لرې پرته غرنۍ سیمه ښیي. د دې نوار په ترکیب سره، نباتات په سور رنګونو کې ښکاري ډاسی حال کې چې ډېری او خاوره په سپینو، نسواري او تور رنګونو کې ښکاري. د 2022 کال د سپټمبر د 11 څخه تر 17 پورې، په یوه کوچنۍ سیمه کې په نباتاتو کې یو ځانګړی بدلون شتون لري. پورته انځورونه په سیمه کې د سور رنګونو کمښل په ګوته کوي چې نباتات ګډوډ شوي دي.

په لورډه کچه روڼتیا لرونکي د سپوږمکۍ انځورونه په ځمکه کې د دې پېښې دمخه او وروسته ګډونې نښې. د 2022 کال د اکتوبر 26، د سپوږمکۍ انځورونه په خاوره کې ژوروالی نښې.

یو شخص چې له دې پېښې څخه په مستقیم ډول معلومات لري د بخښنې نړیوال سازمان ته وویل چې د 2022 کال د سپټمبر په 17 او 18 نېټه په همدې ځای کې چې دوی وژل شوي دي په اټکلي توګه د ملي مقاومت جبهې 55 غړي خاورو ته سپارل شوي دي.⁵¹ د 37 په شاوخوا کې کسان په لومړۍ ورځ او 18 نور په دوهمه ورځ خاورو ته سپارل شوي دي.⁵² د قبرونو انځورونه او ویديويګانې لږ تر لږه د قبر 22 جوړې ډبرې نښې چې په څلورو ګروپونو کې د غره په لمن کې څنګ په څنګ جوړ شوي دي. د اړوند ډیجیټلي موادو شننه او پر دې سربېره د شاهدانو شاهدي نښې چې د مقاومت جبهې ډیرې ښځې شوي جنګیالي د طالبانو لخوا له محکمې پرته اعدام وژل شوي دي، مګر د بخښنې نړیوال سازمان دا نه شي ردولی چې ځینې یې له ډله ییزې وژنې څخه مخکې په جګړه کې وژل شوي دي. یوه عیني شاهد وویل چې له محکمې پرته اعدامونو وروسته، جسدونه په پنځه کسيزه توګه یو ځای کېښودل شوي، یا په جلا توګه په جلا توګه، چې د بخښنې نړیوال سازمان ته د وړاندې شوي ویديوي سره سمون لري.⁵³

له محکمې پرته اعدامونو پر وړاندې غبرګونونه

د سپټمبر په 13 نېټه د ملي مقاومت جبهې ویاند صبغت الله احمدي له بي بي سي پارسي سره د مرکې پر مهال ادعا وکړه چې له جګړې یوه ورځ وړاندې 11 کسان د طالبانو لخوا وژل شوي دي چې له هغې څخه اته تنه زندانيان و.⁵⁴ د ملي مقاومت جبهې ویاند روښانه نه کړه چې دا 11 کسان چېرته وژل شوي دي، د سپټمبر په 11 نېټه د ملي مقاومت جبهې رسنیو ته وویل چې طالبانو د پنجشیر په څو سیمو کې په دوی باندې حمله کړې ده.⁵⁵ په همدې ورځ د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد رسنیو ته وویل چې د دوی ځواکونو د پنجشیر ولایت په دره، رخه او افشار ولسوالیو کې د تصفیوي عملیاتو په لړ کې د ملي مقاومت جبهې 40 غړي وژلي دي او 101 تنه یې نیولي دي.⁵⁶ طالبانو په علني توګه نه دي ویلي چې د دې عملیاتو په لړ کې له نیولو شویو کسانو سره څه شوي دي او یا د هغو شرایطو په اړه یې جزئیات نه دي وړاندې کړي چې په هغې کې د ملي مقاومت جبهې غړي وژل شوي دي.

طالبانو ویلي دي چې د دې عملیاتو موخه د مجاهدينو پخوانۍ سیمه ییز قوماندان حاجي ملک خان و⁵⁷، نوموړی له ملي مقاومت جبهې سره له یو ځای کېدو وړاندې د 2022 کال تر لومړیو پورې د ډلې له لور پورې نظامي چارواکو څخه و.⁵⁸ په لومړیو کې د طالبانو ویاند مجاهد وویل چې دوی ملک خان ژوندی نیولی دی، خو وروسته یې خپله خبره اصلاح کړه او ویي ویل چې ملک خان په جګړه کې وژل شوی دی.⁵⁹ د بخښنې نړیوال سازمان نه شي کولای په پرېکنده توګه تایید کړي چې آیا حاجي ملک خان د جګړې پر مهال وژل شوی یا وروسته د ملي مقاومت جبهې له غړو سره اعدام شوی دی.

د هغو کسانو د وژنو په اړه راپورونه مختلف دي چې د سپټمبر د 12 او 14 نېټې ترمنځ په پنجشیر کې د طالبانو لخوا له محکمې پرته وژل شوي دي. د افغانستان د وضعیت په اړه عمومي غونډې او د امنیت شورا ته د ملګرو ملتونو د عمومي سرمنشي راپور، لږ تر لږه د ملي مقاومت جبهې د 48 غړو له محکمې پرته وژل ثبت کړي دي.⁶⁰ افغان شاهدانو او د مقاومت معلوماتي مرکز راپور ورکړی دی چې دوی د 57 وژنو په اړه شواهد تایید کړي، چې لږ تر لږه 17 قضیه یې د طالبانو په لاس په ښکاره توګه له محکمې پرته وژني دي.⁶¹ ډیرې دا پېښې له هغو مواردو سره سمون لري چې د بخښنې نړیوال سازمان په پورته ډول ثبت کړي دي. له بله اړخه، د اطلاعاتو روز په نوم یو بل افغان خبري سایټ راپور ورکړی دی چې د سپټمبر له 12 څخه د 14 ترمنځ د 70 په شاوخوا کې کسان له محکمې پرته وژل شوي دي.⁶² د هشت صبح په نوم یو بل افغان خبري سایټ د هغو 73 د

⁵¹ د 2022 کال د ډسمبر په 25 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

⁵² د 2022 کال د ډسمبر په 25 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

⁵³ د 2023 کال د جنوري په 6 نېټه په غریز ډول ترسره شوي مرکه او د بخښنې نړیوال سازمان په دوسیه کې ویديويي مواد.

⁵⁴ بي بي سي پارسي، (طالبانو ویلي دي چې دوی په پنجشیر ولایت کې د نظامي عملیاتو په لړ کې د ملي مقاومت جبهې 40 غړي وژلي دي)، د 2022 کال د سپټمبر 13،

⁵⁵ <https://twitter.com/bbcpersian/status/1569765151145861123>

⁵⁶ د مقاومت جبهې له لوري اعلامیه، په پنجشیر کې د طالبانو حمله له ماتې سره مخ شو: 25 وسله وال وژل شوي او ګڼ شمیر نور تېپان شوي دي، د 2022 کال د سپټمبر 11،

<https://www.nationalresistance.org/en/press-and-media/news/news/101632.html>

⁵⁷ بي بي سي پارسي، (په پنجشیر کې شديده جګړه، طالبانو ادعا کوي چې په پنجشیر ولایت کې یې تصفیوي عملیات پیل کړي دي)، د 2022 کال د سپټمبر میاشتې 13

⁵⁸ <https://www.bbc.com/persian/articles/c2e1r1q0ng9o#:~:text=%D8%AC%D9%86%DA%AF%20%D8%B4%D8%AF%DB%8C%D8%AF%20%D8%AF%D8%B1%20%D9%BE%D9%86%D8%AC%D8%B4%DB%8C%D8%B1%D8%9B%20%D8%B7%EF%BB%BF%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%A7%D9%86%20%D9%85%DB%8C%E2%80%8C%DA%AF%D9%88%DB%8C%D9%86%DB%8C%AF%20%D8%AF%D8%B3%D8%AA%20%D8%A8%D9%87%20%DB%8C%DA%A9%20%D8%B9%D9%85%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%AA%20%C2%AB%D9%BE%D8%A7%DA%A9%D8%B3%D8%A7%D8%B2%DB%8C%C2%BB%20%D8%B2%D8%AF%D9%87%E2%80%8C%D8%A7%D9%86%D8%AF>

⁵⁹ د ذبیح الله مجاهد له لوري تویټ، https://twitter.com/Zabehulah_M33/status/1569684060527542272

⁶⁰ د 2022 کال د جون په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

⁶¹ د ذبیح الله مجاهد له لوري تویټ، https://twitter.com/Zabehulah_M33/status/1569684060527542272

⁶² ملګري ملتونه، (د افغانستان وضعیت او په نړیواله سوله او امنیت باندې د هغې اغیز) (A/77/636-S/2022/916)، د 2022 کال د ډسمبر 7،

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/221207_sg_report_on_afghanistan_s.2022.916.pdf

⁶³ افغان شاهد، سیسټماتیک او لنډیز: د 2022 کال د سپټمبر او د اکتوبر تر 17 نېټې پورې د پنجشیر په دره کې د زندانیانو د وژلو په اړه د شواهدو پلټنه ترسره کول

⁶⁴ اطلاعات روز، طالبانو له نیولو وروسته 70 کسان په مرمیو باندې وژلي دي د 2022 کال د سپټمبر 17،

<https://www.etilaatroz.com/154664/%D8%AA%DB%8C%D8%B1%D8%A8%D8%A7%DB%8C%D8%B1%#~:text=%D9%85%D9%86%D8%A7%D8%A8%D8%B9%20%D9%85%D8%AD%D9%84%DB%8C%20%D8%AF%D8%B1%20%D9%88%D9%84%D8%A7%DB%8C%D8%AA%20%D9%86%D8%AC>

لیست په اړه راپور وړاندې کړی دی چې له محکمې پرته وژل شوي دي، چې له هغې ډلې درې کسان ملکي وګړي و، ډیری وژل شوي کسان د پنجشیر ولایت د دره (43 کسان)، د رځي (18 کسان) او د خنګ ولسوالۍ (11 کسان) و. 63 په راپور کې ذکر شوي چې یو قرباني د کاپيسا ولایت و او مقاومت ملي جبهې غړیتوب یې درلود. 64 په هشت صبح کې د پیژندل شویو کسانو مشخصات تقریباً له هغه لیست ته ورته دی چې د بڅینې نړیوال سازمان مستند کړی دی.

د اکتوبر په لومړیو کې، د طالبانو د دفاع وزارت اعلان وکړ چې دوی له محکمې پرته اعدامونو ویډیوګانې خپري چې له پنجشیر څخه آنلاین خپري شوي او ویلي یې دي چې که دوی تایید شي، عاملینو ته به یې سزا ورکړي. 65 طالبانو تر دې دمه د دې ډول څیړنو په اړه نور معلومات نه دي وړاندې کړي. د 2023 کال د مې په میاشت کې د طالبانو چارواکو ته په خپل لیک کې چې د دې راپور اصلي موندنې یې په ګوته کړي، د بڅینې نړیوال سازمان له محکمې پرته د دې اعدامونو په اړه د طالبانو ادعا شویو څیړنو په اړه ځانګړې پوښتنې درلودې، مګر طالبانو ځواب نه دی ورکړی.

2.2 شکنجه او نور ناوړه چلندونه

په وروستیو درې قضیو کې، طالبانو د پنجشیر ولایت له بازارک او رځه ولسوالیو څخه یو شمېر ملکي وګړي ونیول او د مرګ تر کومې یې شکنجه کړل. ټول سړي بزګران او مالداران وو، چې د دودیزو قواعدو لاندې یې کار کاوه چې اجازه ورکوي چې څاروي په دوبي کې غرونو ته ولېږدول شي. همداراز دوی په دې باور و چې دوی د مالونو لپاره د ورشو د چمتو کولو په موخه دي سیمو ته د لاسرسي لپاره د طالبانو له سیمه ییزو چارواکو اجازه لري. 66 د هغو شپږو شکنجه او غیر قانوني وژنه، چې په سنتي ډول د بزګری لارو چارو یې خپل کار ترسره کولو، چې دا د طالبانو لخوا د پنجشیر ولایت د خلکو د ډله ییزو مجازاتو یوه بېلګه ده. 67

د نور محمد او غلام ایشان په نوم دوه قربانیان په رځه ولسوالۍ کې د مرګ تر کومې رېږول شوي و، دوی د دره ولسوالۍ اوسېدونکي و او رځه ولسوالۍ ته د خپلو حیواناتو د لټون په موخه تللي و. درېیم شخص عبدالمنیر په خپله اصلي ولسوالۍ بازارک کې توقیف شوی و. وروسته له هغې چې د دوی جسدونه بیرته را ویستل شول، د هغې انځورونه او ویډیوګانې په دواړو ټولنیزو رسنیو کې شریک شوي و او په خصوصي ډول د بڅینې نړیوال سازمان په واک کې هم ورکړل شوي و. 68

د نور محمد او غلام ایشان قضیه

د 2022 کال د اکتوبر په 25 نېټه، نور محمد او غلام ایشان چې دواړه د عبدالله خیلو اوسېدونکي دي، ونه شواي کولای چې د دره ولسوالۍ په غرونو کې خپل حیوانات پیدا کړي، له دې امله دوی د رځه ولسوالۍ په حصارک سیمه ته د هغوی د لټون په موخه تللي و. د دوي ولسوالۍ یو له بل سره ګډه پوله لري. د هغه شخص په خبره چې له دې وضعیت څخه خبر و، د سیمې بزګران د کال په لړ کې خپل حیوانات له شپون پرته غرونو ته بیایي. هغه حیوانات چې شیدې نه ورکوي، خلک یې غرونو ته بیایي او هلته یې پرېږدي. د دې شخص په وینا، (دوی دا حیوانات د سپټمبر میاشتې په شاوخوا کې بیرته کور ته راولي). 69 دا دوه بزګران په دې باور و چې دوی په دواړه د رځه ولسوالۍ په حصارک او دره ولسوالۍ کې د خپلو حیواناتو د پلټلو لپاره له سیمه ییزو طالبانو څخه اجازه لري. 70

هغو خلکو چې د دې پېښې په اړه یې په مستقیم ډول معلومات درلودل د بڅینې نړیوال سازمان ته وویل چې دا دوه کسان د حصارک سیمې ته له رسېدو سره سم په هماغه ورځ باندې توقیف شول. 71 د اکتوبر میاشتې په 25 او د 26 نېټې په سهار د دې دوو کسانو د پټ ساتلو د ځای د موندلو لپاره سیمه ییزو مشرانو هڅې له ناکامۍ سره مخ شوې. د هماغې ورځې په ماسپینین د حصارک په سیمه کې د نور محمد جسد تر تیزو لاندې وموندل شو. 72 جسد یې په هماغه شپه خپل کلي ته ولېږدول شو او وروسته په بله ورځ د اکتوبر په 27 نېټه خاورو ته وسپارل شو. نور محمد 40 کاله عمر درلود او په دې وخت کې یې د موټر چلوونکي په توګه کار کاوه. 73

%D8%B4%DB%8C%D8%B1%20%D8%AF%D8%B1%20%D8%B4%D9%85%D8%A7%D9%84%20%DA%A9%D8%A7%D8%A8%D9%84%D9%88%20%D8%BA%DB%8C%D8%B1%D9%86%D8%B8%D8%A7%D9%85%DB%8C%D8%A7%D9%86%20%D8%B1%D8%A7%20%D9%BE%D8%B3%20%D8%A7%D8%B2%20%D8%A7%D8%B3%D8%A7%D8%B1%D8%AA%D8%8C%20%D8%AA%DB%8C%D8%B1%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D9%86%20%DA%A9%D8%B1%D8%AF%D9%87%E2%80%8C%D8%A7%D9%86%D8%AF

63 هشت صبح، جنګي جرمونه او نسل وژنه: تیره اونۍ طالبانو په پنجشیر ولایت کې 70 زندانیان وژلي دي، د 2022 کال د سپټمبر 17، <https://8am.media/war-crime-and-genocide-taliban-shot-70-prisoners-in-panjshir-last-week>

64 هشت صبح، جنګي جرمونه او نسل وژنه: تیره اونۍ طالبانو په پنجشیر ولایت کې 70 زندانیان وژلي دي، د 2022 کال د سپټمبر 17، <https://8am.media/war-crime-and-genocide-taliban-shot-70-prisoners-in-panjshir-last-week>

65 ازادي راډیو، د طالبانو د دفاع وزیر: موږ په پنجشیر د جګړې پر مهال د نیولو شویو کسانو د وژلو د ویډیوګانو په اړه پلټنې ترسره کوو د 2022 کال د اکتوبر 5، <https://da.azadiradio.com/a/32038953.html>

66 د 2022 کال د اکتوبر په 28 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرګه.

67 په افغانستان کې د ملګرو ملتونو مرستندوی ماموریت یا یوناما درې نورې اضافي قضیې مستند کړي دي چې په هغې کې بندي شکنجه د مرګ سبب شوی وه. یوناما بشري حقونه، (په افغانستان کې بندي او د اعدام مجازات) د 2023 کال د مې 3، <https://unama.unmissions.org/file/hrbriefoncpdp03052023-englishpdf>

68 د بڅینې نړیوال سازمان په دوسیه کې انځوریز او ویډیويي مواد

69 د 2023 کال د اکتوبر په 28 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرګه.

70 د 2022 کال د نومبر په 2 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرګه.

71 د 2022 کال د اکتوبر په 27 او 28 د نومبر په 2 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرګه.

72 د 2022 کال د اکتوبر په 27 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرګه.

73 د 2022 کال د اکتوبر په 27 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرګه.

"ستاسو زمان په غرونو کې دي"

په پنجشیر کې د طالبانو لخوا د ملکي وګړو ډله ییزه سزا

د بڅینې نړیوال سازمان

غلام ايشان چې له نور محمد سره يو ځای نيول شوی و په اړه يې داسې راپور ورکړل شوی و چې ژوندی دی خو د طالبانو د وهلو ټکولو له امله ټپي شوی دی.⁷⁴ د هغه شخص په خبره چې له دې وضعیت څخه خبر و، د هغه خپلوان د طالبانو په زندان کې د نوموړي له لتون څخه منع شوي و.⁷⁵ د هغه جسد څلور ورځې وروسته د دره ولسوالۍ د عبدالله خیلو درې په پوچاوا سیمه کې وموندل شو.⁷⁶ هغه 43 کاله عمر درلود او له موندل کېدو سره سم په هماغه ورځ خاورو ته وسپارل شو.

لکه څرنګه چې په لاندې متني چوکاټ کې په جزئیاتو سره ذکر شوي دي، هغه انځورونه او ویديويګانې چې د بڅینې نړیوال سازمان لخوا پرې بیاکتنه او شننه یې ترسره شوي ده په ټینګه بیانوي چې دا دوه کسان له شکنجې سره مخ شوي دي. د طالبانو سیمه ییز قوماندان چې د نور محمد او غلام ايشان له ځینولو وروسته هغه ټولني ته ورغلی و، د قربانیانو له کورنیو سره یې خواخوږي څرګنده کړې، چې دا کار په ډېر احتمال سره دا په ګوته کوي چې دوی په تیروتنې سره وژل شوي دي.⁷⁷ په خپل سري توګه له آزادی څخه محروم، شکنجه او نور ناوړه چلندونه او د ملکي وګړو هدفې وژنې د نړیوال قانون پر بنسټ جرم ګڼل کېږي.

د عبدالمنیر امیني قضیه

عبدالمنیر امیني یو ملکي وګړی دی چې د 40 په شاوخوا کې عمر لري، د هغه په اړه ویل کېږي چې د 2022 کال د جون په 2 یا 3 نېټه د طالبانو لخوا نیول شوی دی.⁷⁸ هغه په بازارک کې د طالبانو د تلاشی مرکز ته ورغلی و تر څو له چارواکو څخه پوښتنه وکړي چې د کار لپاره د لیکلې اجازې د لرلو سربېره ولې د طالبانو غړو د هغه شپون درولی دی.⁷⁹ وروسته له هغې طالبانو عبدالمنیر امیني د ملي مقاومت جبهې د غړیتوب لرلو په تور ونیولو.⁸⁰ د هغه شخص په وینا چې د بڅینې نړیوال سازمان سره یې مرکه کړې او د پېښې په اړه یې په مستقیم ډول معلومات درلودل او ویديويي مطالبو د شننې پر بنسټ (لاندې متني چوکاټ وګورئ)، د طالبانو غړو د تلاشی په مرکز کې عبدالمنیر امیني د مرګ تر کومې شکنجه کړې و او د هغه جسد دوی ورځې وروسته ټولني ته را استول شوی و.⁸¹

د 2022 کال د جون په 5 نېټه آزادي راډیو د سیمه ییزو سرچینو په حواله راپور ورکړ چې د عبدالمنیر له مړینې وروسته د هغه جسد د روځي ولسوالۍ روغتون ته لیږدول شوی و. طالبانو آزادي راډیو ته وویل چې هغه د زړه د حملې له امله وژل شوی دی.⁸² د راپور پر بنسټ طالبان د عبدالمنیر کلي ته ورغلي و او د هغه ویر خپلې کورنۍ ته یې د خواخوږۍ څرګندولو په موخه پیسې ورکړې دي، په ډېر احتمال سره دا کار په تیروتنې سره د وژنې ښکارندويي کوي.⁸³

⁷⁴ د 2022 کال د نومبر په 2 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁷⁵ د 2022 کال د اکتوبر په 27 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁷⁶ د 2022 کال د اکتوبر په 27 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁷⁷ د 2022 کال د اکتوبر په 28 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁷⁸ اطلاعات روز، "په پنجشیر ولایت کې د شکنجې له امله د یوه کس په مړینه باندې اعتراف، طالبانو د دیت یا زیان د جبران ادا کولو ژمنه وکړه" د 2022 کال د جون 5

او EtilaRoz، "پنجشیر ولایت کې یوه شخص د طالبانو تر شکنجې لاندې ومړ" د 2022 کال د جون 5 <https://www.etilaatroz.com/143963/confession-of-torture-leading-to-the-death-of-a-man-in-panjshir-the-taliban-promised-compensation/>

<https://www.etilaatroz.com/143749/a-man-died-in-panjshir-under-taliban-torture/>

⁷⁹ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁸⁰ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁸¹ د 2022 کال د جون په 8 نېټه په غریز ډول ترسره شوی مرکه او د بڅینې نړیوال سازمان په دوسیه کې ویديو.

⁸² آزادي راډیو، د بازارک یو شمیر اوسېدونکي: یو ملکي وګړی د طالبانو د شکنجې له امله وژل شوی دی، د 2022 کال د جون 5، <https://da.azadiradio.com/a/31884143.html>

⁸³ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

د شکنجی عدلي شواهد

د بڅښنې نړيوال سازمان د نور محمد د جسد پنځه انځورونه او دوه ويډيوگانې تر لاسه کړي چې د غلام ايشان او عبدالمنير اميني جسدونه په داسې حال کې ښيي چې د ښخولو لپاره چمتو شوي وو.⁸⁴ د دې کسانو فردي هويت د هغو کسانو لخوا تاييد شو چې دا درې کسان يې پېژندل.⁸⁵ په درې واړه جسدونو باندې د شکنجې شديدې ښېښې نښانې وې. د ټپونو په ماهيت او د مړينې د لاملونو د پوهيدو لپاره، د بڅښنې نړيوال سازمان ځيرونکو د عدلي رنځپوهانو سره د تخصصي نظر چمتو کولو لپاره کار کړی، چې د هر کس لپاره يې لاندې شننې او پايلې وړاندې کړي دي:

نور محمد

"د سر او سينې قفس انځور د خولې او پوزې څخه وينه ښيي، هغه څه چې په غاړه کې د افقي قطعاتو ښکارندوی کوي او په د سينې او گيډې په لاندینۍ برخه کې د کلاسيک موازي گرېډلو کرښو شتون (د پوستکي گډول) د يو خطي څيز څخه د ټپونو له تړلو سره په گوته کوي. لږ تر لږه څلور پياوړې ضربې واردې شوي دي. د سينې او اوږو په پورتنۍ برخو کې په پراخه کچه شين والی شتون لري. زخم او گرېډل په کيڼ مټ کې شتون لري، د ټپي کيدو لپاره يو غير معمولي ځای او په ښي خنځي کې يو خطي افقي نښه شتون لري چې په کلکه دا د دې ښکارندويي کوي چې هغه له مټو څخه تړل شوی دی.

په کوناتيپو او ښي اړخ ورون کې په سره رنگ او خر ته مایل گلابي رنگ سره شين والی ښکاري. د هم لورږو شنه والو په دننه کې، موازي گرېډنې او د پام وړ توگه شين والی ښکاري چې د يوه خطي جسم شديدې ضربې په گوته کوي. دا نښې نښانې د دوه بېلابېل عرضونو په گوته کوي چې کيدای شي د دوو وسلو کارول وښيي يا په بدیل سره د يوې وسلې دوي بېلابېلې څنډې په گوته کړي. په دوی باندې له لسگونو څخه زياتې شديدې ضربې واردې شوي دي. په کيڼ کوناتي او ورون کې ورته ټپونه او د يوې پټې ټپونه /داغونه څرگنديږي چې لږ تر لږه نيم درجن نور سخت گوزارونه يې خورلي دي. درېيم انځور هم په ښي کوناتي او ښي مټ کې ورته ټپونه په گوته کوي. د ښي لاس شانتي برخه ټپي شوې او پرسيدلې ده او د تيرې څوکي په څير ټپونه شتون لري چې د مات شوي برخو ډېر احتمال شته چې د وهلو لپاره کارول شوي وسلې له پای څخه يو گوزار په گوته کوي. د مټ د مخکينۍ (داخلي) اړخ څلورم انځور د مخ او د مټ د پورتنۍ برخې په يوه اړخ کې پراخه پېچلې ټپونه ښيي چې د پام وړ غير منظم په لويه کچه گرېډل شتون لري.

د ټپونو سره يو ځای کيدل په کلکه دا په گوته کوي چې دا سړی د وسلې په واسطه په کوناتيپو او ورونو کې ډير سخت وهل شوی دی تر دې چې په کوناتيپو او ورونو کې يې په پراخه کچه شين والی معلوميږي. لږ تر لږه څلور ورته گوزارونه د سينې قفس او خټې په مخکينۍ برخه وارد شوي دي. په ټوله کې د وسلې په کارولو سره شل گوزارونه ترسره شوي دي. د پوزې او خولې څخه وينه راتلل احتمال لري چې مخ ته زيان رسېدل په گوته کړي او په لاس او اوږو کې هم ټپونه شته دي. د هغه په اوږه کې رامنځته شي ټپونه په گوته کوي چې هغه په اوږو کې تړل شوی دی. پراخه ټپونه چې په بهر کې ليدل کيږي په ډېر احتمال سره د شديد ژور ټپ سره تړاو ولري چې د مرگ لپاره کافي دي.⁸⁶

غلام ايشان

په دې ويډيو کې ليدل کيږي چې وژل شوی کس په خپل بدن متجانس گلابي شين والی لري چې د ايليک له تاجونو (د خاصرې لگن له هډوکو) لاندې په دواړو کوناتيپو او دواړو مټو کې او پر دې سربېره د ورونو په داخلي او بهرنۍ اړخونو کې شتون لري. د ټپونو شکلونه په گوته کوي چې په کوناتيپو او ورونو باندې شديد گوزارونه شوي دي. په شين والي کې په کافي اندازه روښانتيا نشته ده چې وينې په وهلو ټکولو کې له وسلې څخه کار اخيستل شوی دی. له ورونو څخه په لاندې برخه کې شديد ټپونه ښکاري چې له دې څخه معلوميږي چې په دې برخو هم شديد گوزارونه شوي دي. د کيڼ لاس شاته پرسوب او زخم شته دی، د وړې گوتې نوک ټوټه شوې او د گوتې گوتې د نوکانو په شاوخوا او لاندې برخه کې تازه گلابي ټپونه ښکاري، د دې گوتې په پای کې د پام وړ خړپړتيا په کلکه ښيي چې لاسونو ته په شديد ډول گوزارونه رسېدلي دي. د ټپونو بېلگې په کوناتيپو او ورونو کې د پرله پسې گوزارونو سره سمون لري چې په خورا احتمال سره په نسجونو کې د وينې جريان له امله د مړينې سبب کيږي.⁸⁷

عبدالمنير اميني

"په ويډيو کې د مړ شوي شخص په جسد باندې په دواړو کوناتيپو او پورتنیو ورونو کې پراخه گلابي ټپونه څرگنديږي چې په مکرر ډول د وهلو له امله رامنځته شوي دي. د شين والي په نښو نښانو کې په کافي اندازه روښانتيا نشته ده چې وينې په وهلو ټکولو کې له کومې وسلې څخه کار اخيستل شوی دی. د ښي زنگون په برخه کې د گلابي ټپونه او يو څو دانې تر ښي زنگون پورې رامنځته شوي گرېډنې شتون لري مگر دا مشخص نه دي چې وکولای شي لامل يې په گوته کړي. په کيڼ مټ کې په لږ شمېر سره گرېډنې شتون لري. په همدې حال کې د مخ په کيڼ لوري لږ تر لږه د گرېډلو څلور برخې شتون لري. مړی شوی شخص د کوناتيپو او ورونو په برخه کې په شديد ډول گوزارونه خورلي دي، چې له امله په څرگند ډول شين والي رامنځته شوي دي. که چېرې له وړاندې د زړه د ناروغۍ په څير کومه ناروغي شتون ولري، دا هم امکان لري چې داخلي وينه بهېدنه د مرگ لامل شوې وي.⁸⁸

⁸⁴ د بڅښنې نړيوال سازمان په دوسيه کې انځوريز او ويډيوې مواد
⁸⁵ د 2022 کال د جون په 7، 8 او 10 نېټو په غريز ډول ترسره شوی مرکي.

⁸⁶ د بڅښنې نړيوال سازمان سره د دوسيه کې د عدلي رنځپوهنې راپور.

"ستاسو زامن په غرونو کې دي"

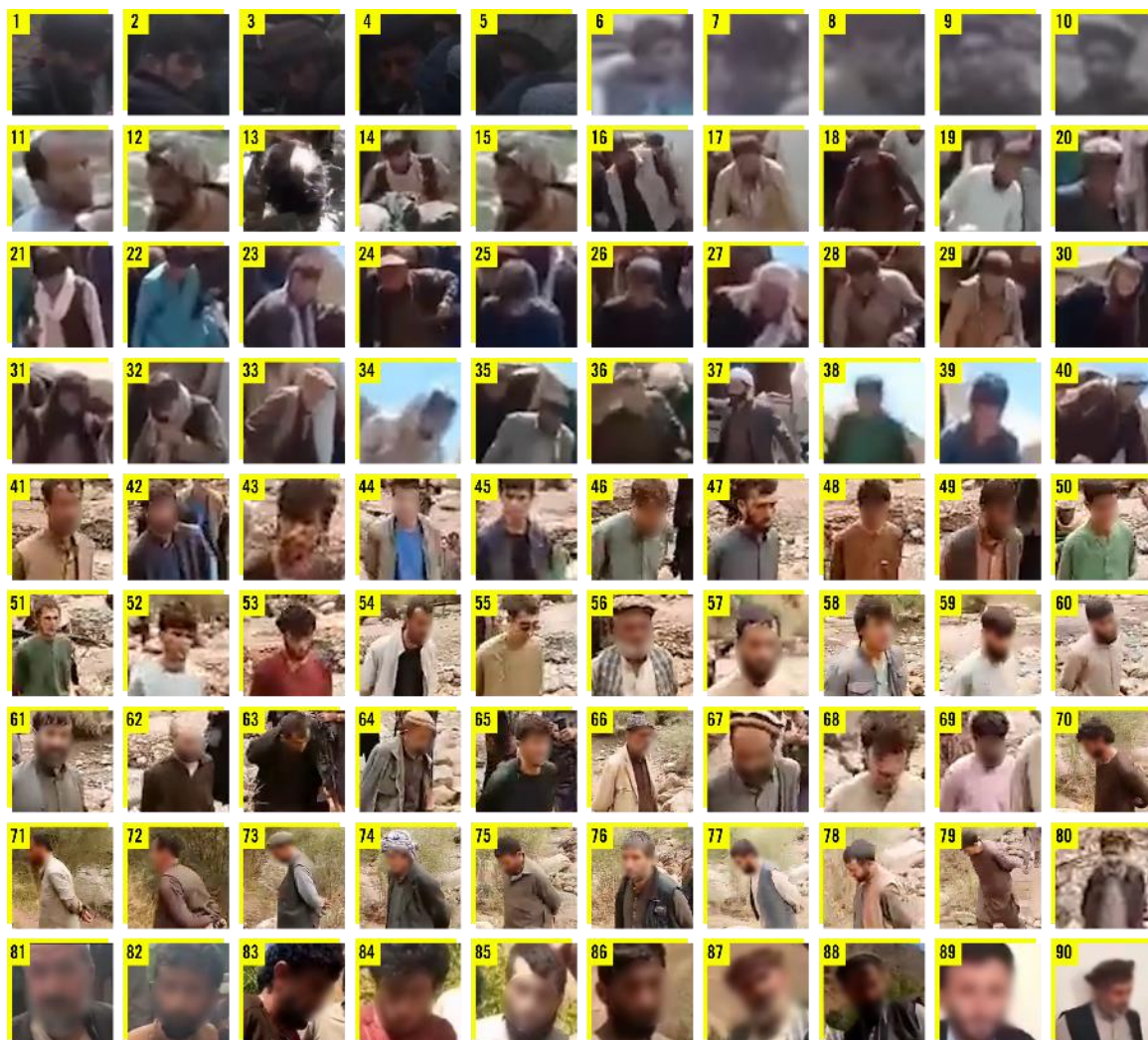
په پنجشېر کې د طالبانو لخوا د ملکي وگړو ډله بيزه سزا

د بڅښنې نړيوال سازمان

2.3 په خپل سرې توگه نیونې

طالبانو هم په ځلونو ملکي کسان او سپین ږيري د ملي مقاومت جبهې سره د تړاو په شک نیولي او بنديان کړي دي او هغوی ته یې سزاګانې ورکړي دي. دا نیونې په لویه کچه د دره، ابشار او خنج په ولسوالیو کې شوي، یا هم د کلیو په کچه په ځانګړو ځایونو کې د ډله ییزو نیولو په ترڅ کې او یا هم د ځانګړو کورنیو په نښه کولو کې چې د کورنۍ غړي یې طالبان پرې له ملي مقاومت له جبهې سره د یوځای کېدو شک لري. بنديان د طالبانو په زندان کې له ساعتونو څخه تر میاشتو پورې د بېلابېلو وختونو لپاره پاتې کیږي.

د بخښنې نړیوال سازمان په ټوله کې د طالبانو لخوا د نیوونو د اتو پیښو په انځورونو او ویدیوګانو باندې بیاکتنه ترسره کړې ده. د 2022 کال د مې او اګسټ میاشتو ترمنځ ټول ډیجیټلې مطالب په دواړو ټولنیزو رسنیو او د وټس اپ په خصوصي چینلونو کې خپاره شوي دي. د دې اتو پیښو په لړ کې، لږ تر لږه 90 کسان د طالبانو لخوا نیول شوي و. په شپږ پیښو کې د نیول شویو کسانو لاسونه تر شا تړل شوي و. په ډېری ویدیوګانو د طالبانو له غرو سره وسلې وې. په یو شمېر ویدیوګانو کې ویدیو اخیستونکي شخص ادعا کوي چې نیول شوي کسان د ملي مقاومت جبهې (غالباً د اپوزیسیون یا د مخالفو جنګیالیو په توګه پیژندل کیږي) غړي دي، مګر پلټنې په ګوته کوي چې په ډېری مواردو کې نیول شوي کسان ملکي او غالباً د ملي مقاومت جبهې د جنګیالیو د کورنۍ غړي دي.

کریډ: په پورته ډول د هغو 90 کسانو خبرې ښودل کیږي چې په پنجشیر ولایت کې د طالبانو لخوا نیول شوي دي. هر انځور د هغې ویدیو څخه اخیستل شوی دی چې د بخښنې نړیوال سازمان د ناورین د شواهدو د ارزولو د لابراتوار په واسطه یې ارزونه ترسره شوي ده

⁸⁷ د بخښنې نړیوال سازمان سره د دوسیه کې د عدلي رنځپوهنې راپور.

⁸⁸ د بخښنې نړیوال سازمان سره د دوسیه کې د عدلي رنځپوهنې راپور.

"ستاسو زامن په غرونو کې دي"

په پنجشیر کې د طالبانو لخوا د ملکي وګړو ډله ییزه سزا

د بخښنې نړیوال سازمان

د 2022 کال د مې په میاشت کې په عبدالله خیلو دره کې ډلپیزې نیوونې

عبدالله خیل د پنجشیر ولایت د دره ولسوالۍ یوه برخه ده، د هغو خلکو په وینا چې هلته ژوند کوي او مرکي ورسره شوي دي دا لویه سیمه له 12,000 کسانو څخه زیات نفوس لري.⁸⁹ په دې دره کې ګڼ شمیر کوچني کلي شامل دي له هغې ډلې ټنځول چې د جغرافیوي اړخه ګوښې دي.⁹⁰ د 2022 کال د مې میاشتې په لومړیو کې هغه وخت چې د ملي مقاومت جبهې د وسله والو او طالبانو ترمنځ تاوتریخوالی مخ په زیاتیدو و، د پنجشیر یو مذهبي مشر د طالبانو لخوا د روژې میاشتې د پایته رسېدو او د اختر له اعلان کولو سره مخالفت څرګند کړ. له حالاتو څخه یوه خبر شخص د بختیښی نړیوال سازمان ته وویل:

په حقیقت کې څه شی رامنځته شول کله چې ستاسو مولوي⁹¹ د طالبانو له اعلان سره سم په هغه ورځ باندې کوچنی اختر ونه لمانځلو. [مولوي او د هغه ملاتړو] طالبانو ته وویل چې ستاسو لخوا د کوچني اختر لپاره د میاشتې لیدل یوه سیاسي پریکړه ده. موږ غواړو کوچنی اختر په همدې بنسټ ولمانځو.⁹²

له پېښې څخه څو خبرو کسانو د بختیښی نړیوال سازمان ته وویل، طالبانو وروسته هڅه وکړه چې دا مذهبي مشر ونیسي بریالي نشول.⁹³ د مې میاشتې په 7 نېټه او د کوچني اختر له رخصتو وروسته د عبدالله خیلو په کلي کې د طالبانو یو نظامي کاروان د ملک خان په مشرۍ د ملي مقاومت جبهې د یو قوماندان له کمین سره مخ شو.⁹⁴ د هغه شخص په خبره چې له دې پېښې څخه خبر و، د کمین پر مهال د طالبان او د ملي مقاومت جبهې غړي تپیان شول، خو بیا هم طالبانو زیات تلفات ولیدل.⁹⁵ په بله ورځ طالبانو په کلي باندې حمله وکړه.⁹⁶ د سیمې د یوه اوسېدونکي په وینا:

په دره ولسوالۍ کې کلیدي جګړه له طالبانو څخه د ملک خان له جلا کېدو وروسته ترسره شوه. دا پېښه د جګړې لامل شوه او د ملک خان له لوري طالبانو ته د کمین نیولو وروسته ګڼ شمیر خلک ووژل شول. وروسته طالبانو په هغه ځای کې کور په کور پلټي پیل کړي.⁹⁷

د مې په 8 نېټه په داسې حال کې چې د دواړو لورو ترمنځ جګړه روانه وه، طالبانو د کلي په کچه د نارینه وو او لوړ عمر لرونکو ځوانانو د نیولو په موخه خپل سري عملیات پیل کړل.⁹⁸ یو شمیر کورنۍ د دار له امله له وړاندې له کلي څخه غرونو ته تښتېدلې دي. د هغه شخص په خبره چې له پېښې څخه خبر و، طالبانو د کور به کور پلټو پر مهال د هغه کسان په خپلو کورنو کې پاتې و، د 15 کلنو ځوانانو په ګډون ټول هغه کسان ونيول چې له نظامي اړخه برابر و، ونيول او توقیف یې کړل.⁹⁹ طالبانو په دې وخت د 200 په شاوخوا کې کسان ونيول.¹⁰⁰

هغه کسان چې په خپل سري توګه نیول شوي و حتی تر یوې اونۍ پورې په هغه سیمه کې د خلکو په کورونو یا د عبدالله خیلو په بازار کې د موادو د لیږد په کانټینرونو (پلورنځۍ ترې جوړ شوي دي) ساتل شوي دي. ځینې بنديان په ځانګړې توګه کم عمره کسان په هماغه ورځ د طالبانو له لوري خوشي شول.¹⁰¹ پاتې نور بنديان نږدې یوه اونۍ وروسته له هغه خوشي شول چې طالبانو د ټولنې له مشرانو څخه په لیکلې بڼه ضمانت ترلاسه کړ چې دوی به د دې خلکو په واسطه د بې امنیتۍ له رامنځته کولو مخه نیسي او که چېرې دوی دا کار نشي کولی، د طالبانو ځواکونو ته به خبر ورکوي.¹⁰² له نیولو شویو کسانو څخه د ملک میرزايي شهید په عالي لېسه کې پوښتنې ګروپونې ترسره شوي، چې اوسمهال طالبان ترې د نظامي اډې په توګه کار اخلي.¹⁰³ ملک میرزايي ښوونځی په سیمه کې یو له پخوانیو ښوونځیو څخه دی چې په 1960 کال کې جوړ شوی او په 2000 کال کې یې د عالي لېسې کچې ته ارتقا وکړه.¹⁰⁴

په یوه کلي کې د شاوخوا 200 ملکي کسانو او د پاڅه عمر هلکانو نیول، د یوې وسله والې ډلې لخوا په زور چلند کول، د ډله ییزې سزا یوه بڼه ده او یو جنګي جنايت دی.

د 2022 کال د مې په 10 مه نېټه، د کور په کور پلټنې دوي ورځې وروسته یوه ویډیو په انستاګرام کې پوسټ شوه چې په هغې کې ښيې چې 11 کسان د طالبانو لخوا نیول شوي او د پیک اپ موټر په ډاډۍ کې اچول شوي دي.¹⁰⁵ دا ویډیو چې په پراخه کچه په وائس اپ ګروپونو کې لاس په لاس شوه، د درې ولسوالۍ په د عبدالله خیلو درې د غرنۍ سیمې د سړک په اوږدو کې اخیستل شوي ده. په دې ویډیو کې نیول شوي کسان لیدل کېږي چې د ډبرې هغو لاسونه تر شا تړل شوي دي او د دوو پیک اپ موټرونو په ډاډۍ کې ناست دي چې په هغې باندې سپین بیرغونه ځړول شوي دي.

⁸⁹ د 2022 کال د جون په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹⁰ د 2022 کال د جون په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹¹ د امنیتي دلاپلو پر بنسټ د دې مولوي نوم پټ ساتل شوی دی.

⁹² د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹³ د 2022 کال د جون په 8 او 9 نېټو په غریزي ډول ترسره شوی مرکه.

⁹⁴ آزادي راډیو، (د افغانستان په پنجشیر ولایت کې د جګړو نوي راپورونه د طالبانو د جنګي جرایمو په اړه نوي ادعاګانې رامنځته کوي) د 2022 کال د مې 13.

<https://www.rferl.org/a/afghanistan-panjshir-taliban-atrocities/31848654.html>

⁹⁵ د 2023 کال د مارچ په 15 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹⁶ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹⁷ د 2022 کال د اګست په 1 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹⁸ د 2022 کال د جون په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

⁹⁹ د 2022 کال د جون په 9 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰⁰ د 2022 کال د جون په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰¹ د 2023 کال د مارچ په 22 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰² د 2022 کال د جون په 6 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰³ د 2023 کال د مارچ په 15 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰⁴ د 2023 کال د اپریل په 20 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰⁵ د بختیښی نړیوال سازمان په دوسیه کې ویډیو

له یوې ویدیو څخه اقتباسات چې په هغې کې 11 نیول شوي کسان بنډل کېږي چې د دوو موټرونو په بادی کې ناست دي. © خصوصي

د بخښنې نړیوال سازمان سره د دوو کسانو د مرکې له مخې، په ویدیو کې ښکاره کېدونکي کسان د مې په اتمه د نیول شویو ملکي وگړو له ډلې څخه دي.¹⁰⁶ د ویدیو په لړ کې، د طالبانو غړي د بنديانو په اړه خبرې کوي او ادعا کوي چې دوی د پنجشیر د ملي مقاومت جبهې جنګیالي دي چې په غرونو کې نیول شوي او زندان ته وړل کېږي. کله چې وپوښتل شول چې دوی به له بنديانو سره څه وکړي، د طالبانو یوه غړي په ځواب کې وویل: "زه نه پوهیږم خو که چېرې په ما پورې یې تړاو درلود، ما به دلته وژلي و."¹⁰⁷

د 2022 کال په جون او مې میاشتو کې په خپل سري توګه د کورنۍ د غړو نیول

د پوځي عملیاتو په ترڅ کې د عامو خلکو د نیولو او توقیف کولو سربېره، طالبانو هغه کورنۍ هم مجازات کړي چې دوی د کورنۍ پر غړو شک دی چې د ملي مقاومت جبهې سره یوځای شوي دي.

د بېلګې په توګه، د مې میاشتې په لومړیو کې، طالبانو یو 17 کلن هلک د هغه د پلار په نیولو کې د هڅو له ناکامېدو وروسته ونیول. د دې هلک پلار په افغانستان کې د پخواني حکومت غړی و او په دره ولسوالۍ کې د ملي مقاومت جبهې د غړیتوب شک پرې کېده. د بخښنې نړیوال سازمان د هغه پلار سره مرکه کړې چې پېښه د خپلې مستقیمې تجربې او د طالبانو له توقیف څخه د خوشي کېدو وروسته د خپل زوی سره د خبرو پر بنسټ بیان کړي:

طالبانو زما کور محاصره کړ او بیا یې زما زوی ونیولو او له خان سره یې یوړلو... دوی هغه وهلی او شکنجه کړي و. له دې څخه یې غوښتنه کړې چې پلار یې په لاس دوی ته په لاس ورکړي. هغه یې د عبدالله خیلو پوستې ته چې د ملک میرزایي شهید په ښوونځي کې ده یوړلو.

طالبانو هغه گواښلی و چې خپل پلار باید پیدا کړي، پرته له هغې، کله چې دوی بل ځل راشي او هغه ونه شي کولای چې خپل پلار ومومي، نو بیا ونیول شي. وروسته زما زوی له ولایت څخه وتښتېدلو.¹⁰⁸

پلار وویل چې طالبان دوی ورځې وروسته بیا د هغه کور ته ورغلي و او د هغه کوچنۍ لور یې د وسلې په واسطه گواښلې وه چې زما د ځای په اړه دوی ته معلومات ورکړي:

دوی بیا د کور تلاشي ترسره کړه... په دې ځل دوی زما له لور څخه پوښتنه کړې وه چې پلار یې چېرته دی. هغې ورته ويلي و چې دلته نشته دی. وروسته دوی د دې 11 کلنې انجلۍ په سینه باندې وسله ایښې وه او هغې ته یې ويلي و چې ووايي چې پلار یې چېرته دی. همدراز طالبانو زموږ کورنۍ گواښلې و چې د مې میاشتې تر نیمایي پورې بیا دوی ته زما د پټېدو د ځای په اړه معلومات ورکړي.

په یوه بله قضیه کې چې په دره ولسوالۍ رامنځته شوې، یوه سري د بخښنې نړیوال سازمان ته وویل چې طالبانو د 2022 کال د جون په میاشت د هغه پلار په خپل سري توګه نیولی و، تر څو دا سري او د هغه وروڼه چې د طالبانو په گومان د ملي مقاومت جبهې سره یو ځای شوي دي و یې مومي:

طالبانو زما پلار له (د کلي نوم حذف شوی دی) څخه په یوه بجه له خان سره وړی و هغه یې جومات ته یوړلو او هلته یې سترګې ورته پرانیستې وې هلته د څو مولویانو په ګډون ګڼ شمېر خلک راغونډ شوي و. هغه یې مجبوره کړې چې په توشکه باندې کښیښي. هلته درې نور سپین ږيري هم نیول شوي و. دوی له نورو کلیو څخه راوړل شوي و. طالبانو نور سپین ږيري ډېر زیات وهلي او ټکولي و. مګر دوی زما پلار نه و وهلی.

¹⁰⁶ د 2023 کال د مارچ په 22 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁰⁷ د بخښنې نړیوال سازمان په دوسیه کې ویدیو او د هغې ژباړه

¹⁰⁸ د 2022 کال د نومبر په 7 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوی مرکه.

هلته يې پوښتنې پيل کړې، ستاسو زمان چېرته دي؟ ويل کيږي چې ستاسو زمان په غرونو کې دي.¹⁰⁹

د شکمنو جنگياليو د ملکي کورنيو د غرو نيول او توقيف کول د بشري حقونو له نړيوال قانون او نړيوال بشردوستانه قوانينو څخه ښکاره سرغړونه ده او د ډله ييزې سزاګانې جنګي جرم بلل کېدای شي.

د 2022 کال د اګسټ په مياشت کې په عبدالله خیلو دره کې ډلپيزي نيونې

د 2022 کال د اګسټ په 8 نېټه د طالبانو او د ملي مقاومت جبهې ترمنځ په دره ولسوالۍ کې جګړې بيا پيل شوې او اګسټ په 12 شديده جګړه ترسره شوه.¹¹⁰ له جګړې وروسته طالبان په دره کې کليو ته ستانه شول او کور په کور پلټنې يې پيل کړې او هغه خلک يې ونيول چې د مقاومت له جبهې سره د غړيتوب شک يې پرې درلود. هغه کسان چې په خپل سري ډول نيول شوي و د جګړې سيمې ته څېرمه د عبدالله خېلو په سيمه کې د ورو کليو اوسېدونکي وو. يو شمېر نيول شوي کسان ژر خوشي شول، په داسې حال کې چې نور له دوو څخه تر درې مياشتو پورې د طالبانو په توقيف کې پاتې شول.¹¹¹ د سيمې د يوه اوسېدونکي په وينا:

د اګسټ په 12 نېټه جګړه بيا پيل شوه. له يوې نيمې ورځې وروسته د ملي مقاومت جبهې غړي له سيمې څخه وتښتېدل. کله چې طالبان بيرته راغلل... [دوی] کورونو ته ننوتل او د ټولنې 54 کسان يې ونيول. اوسمهال له هغوی څخه 44 کسان خوشي شوي دي. دوی له دوو ورځو توقيف وروسته خوشي شول. دوی د سپين ږيرو له منځګړيتوب وروسته خوشي شول. د عبدالله خيلو او تنخول سپين ږيري طالبانو ته ورغلي و چې دوی خوشي کړي.¹¹²

يو بل تن په خپلواکه توګه د عبدالله خېلو د خلکو د ډله ييزو نيولو او د ځينو بنديانو د سمدستي خوشي کېدلو په اړه جزئيات وړاندې کړل، هغه په ډاګه کړه چې طالبانو تر نيول کېدو دوه اونۍ وروسته هم شاوخوا 13 تنه بنديان کړي دي، چې دا شمېره د هغه بل کس په پرتله چې مرکه ورسره شوې ده يو څه لوړه ده.¹¹³ د بڅبنې نړيوال سازمان ونه شواي کولای چې د اګسټ په نيمايي کې له نيول کېدو وروسته د اوږدې مودې لپاره په غير قانوني توقيف کې د خلکو دقيق شمير تاييد کړي.

د هغې کس په وينا چې د بڅبنې نړيوال سازمان سره يې خبرې کولې د 2022 د اګسټ په مياشت کې د طالبانو او ملي مقاومت جبهې ترمنځ د جګړې په لړ کې د راپور له مخې يوه 17 کلنه نجلی د طالبانو د ځواکونو لخوا په داسې حال کې ووژل شوه چې په عبدالله خيلو دره کې په خپل کور کې پټه شوې وه:

په همدې وخت کې يوه 17 کلنه انجلۍ هم وژل شوې وه. هغه د زمري مياشتې په 21 نېټه وژل شوې وه.¹¹⁴ هغه په خپل کور کې وژل شوې وه. طالبانو هغه په خپل کور کې وژلې وه. طالبانو فکر کاوه چې پر دوی له کور څخه بريد شوی دی [له همدې امله يې په کور ډزې وکړې او انجلۍ ووژل شوه].¹¹⁵

د جګړې او وروسته نيولو خبرونه بالاخره له پنجشير څخه راووتل. د اګسټ په 17 نېټه، افغان رسنيو راپور ورکړ چې طالبانو د دره ولسوالۍ د عبدالله له سيمې 50 تنه ملکي وګړي له ملي مقاومت جبهې سره د تړاو په شک نيولي دي.¹¹⁶ لکه څنګه چې پورته يادونه وشوه، د بڅبنې نړيوال سازمان اسناد ښيي چې په تېرو ورځو کې جګړه او نيونې ترسره شوې دي.

سربېره پر دې، يوه وېډيو چې د طالبانو لخوا جوړه شوې او په ټولنيزو رسنيو کې خپره شوې، يو شمير بنديان ښيي.¹¹⁷ په وېډيو کې 40 کسان چې لاسونه يې تړلي دي د سيند په اوږدو کې په يوه ليکه کې بيول کيږي. له هغوی څخه هېڅ يو يې نظامي جامې نه دي اغوستي او يا هم وسله وال نه ښکاري. په وېډيو کې د طالبانو يو غړی خبرې کوي چې وايي: "پرون د پنجشير په دره کې عمليات روان وو، دوی هلته ونيول شول. دوی ټول ونيول شول او هېڅ يو نه دی تسليم شوی"¹¹⁸

د طالبانو وسله وال غړي د دې نيول شويو کسانو د سکورت په حال کې دي. ډيری بنديان داسې ښکاري چې ځوانان دي او کېدای شي هلکان وي، په بشپړه توګه د دوی د ظاهري بڼه او د مخ د وېښتو نشتوالي پر بنسټ، که څه هم د بڅبنې نړيوال سازمان ونه توانيد چې د دوی عمر تاييد کړي. سربېره پر دې، ګڼ شمېر نيول شوي کسان د دوی د ظاهري څيرې څخه ښکاري چې د پاڅه عمر کسان ښکاري. دا وېډيو د لومړي ځل لپاره د 2022 کال د اګسټ په 22 نېټه په آنلاین ډول څرګنده شوه، خو بيا هم د فلم اخيستلو دقيق وخت يې څرګند نه دی. يو شخص چې له دې وضعيت څخه خبر و د بڅبنې نړيوال سازمان ته وويل چې دا وېډيو هماغه کسان ښيي چې د اګسټ په 12 نېټه نيول شوي و.¹¹⁹ د بڅبنې نړيوال سازمان د شواهدو لاپراتوار د دې وېډيو جغرافيوي موقعيت د عبدالله خيلو درې د سيند تر څنګ سرک ښودلی دی.

¹⁰⁹ د 2022 کال د سپټمبر په 1 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

¹¹⁰ د 2022 کال د اګسټ په 25 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

¹¹¹ د 2022 کال د اګسټ په 25 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

¹¹² د 2022 کال د اګسټ په 25 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

¹¹³ د 2022 کال د اګسټ په 29 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

¹¹⁴ په لمريز کاليزه کې دا نېټه چې په افغانستان کې کارول کيږي، د 2022 کال د اګسټ له 12 سره سمون لري.

¹¹⁵ د 2022 کال د اګسټ په 25 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

¹¹⁶ آمو ټوليزيون، طالبانو په پنجشير ولايت کې لسګونه ملکي وګړي نيولي دي. /Sources, 17 August 2022, <https://amu.tv/en/15145>

¹¹⁷ د بيلګې لپاره مراجعه وکړئ، <https://twitter.com/bsarwary/status/1561789419841093632>

¹¹⁸ د بڅبنې نړيوال سازمان په دوسيه کې وېډيو او د هغې ژباړه

¹¹⁹ د 2023 کال د مارچ په 30 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوې مرکه.

هغه شخص چې د بڅښنې نړيوال سازمان سره يې مرکه وکړه يو بل وېډيو يې شريکه کړه چې په هغې کې يو شمېر خلک ښکاري چې د همدې سيند په اوږدو کې ورل کيږي.¹²⁰ فلم اخيستونکي شخص د کامري په مخ کې وايي: (دا خلک چې تاسو يې ويئ بې گناه ملکي وگړي دي چې د طالبانو لخوا نيول شوي دي). د دوی لاسونه ټينگ شا ته تړل شوي دي.¹²¹

له يوې وېډيو څخه اقتباسات چې په هغې 40 کسان ښودل کيږي چې لاسونه يې تر شا تړلي دي او د سيند په اوږدو کې ورل کيږي. © خصوصي

د آبشار ولسوالۍ په علي جبر سيمه ډله ييزې نيوونې

د 2022 کال د مې په لومړيو کې، د پنجشېر ولايت د آبشار ولسوالۍ په جبر علي سيمه کې، چې د دره ولسوالۍ ته څېرمه موقعيت لري، د ملي مقاومت جبهې يوه سيمه ييز قوماندان شاوخوا 20 جنگيالي غرونو ته يوړل. په همدې وخت کې د طالبانو په يوه گزمه باندې حمله وشوه. په جبر علي سيمه کې گڼ شمېر کوچني کلي شامل دي چې په اټکلي توگه نفوس يې له 2,300 کسانو څخه زيات دی.¹²²

د مې په 10 نېټه طالبانو په جبر علي سيمه حمله وکړه او په خپل سري توگه يې د لوړ عمر لرونکو کسانو په گډون د ټولنې نارينه غړو نيول او توقيف ترسره کړ. نيول شوي کسان د طالبانو لخوا د څو ساعتونو څخه نيولې تر دوو ورځو پورې له ځان سره ساتل کېدل. د عيني شاهدانو او نورو خلکو راپورونه چې د دې عملياتو په اړه مستقيمه پوهه لري وړاندیز کوي چې طالبانو ملکي وگړي - چې طالبان شکمن وي چې د دوی د کورنۍ غړي د ملي مقاومت جبهې غړي دي - د يرغل په توگه ساتلي تر څو په غرونو کې د ملي مقاومت جبهې جنگيالي تسليمېدو ته اړ کړي.

يو شخص چې له دې وضعيت څخه خبر و د بڅښنې نړيوال سازمان ته وويل:

کله چې طالبانو د جنگياليو وروڼه او پلرونه ونيول، نو دوی يې له خورا سخت ورځې سره مخ کړل. دوی رپورل شوي او په زور يې پرې اعتراف کړی و (چې د دوی د کورنۍ غړي د ملي مقاومت جبهې غړي دي). کله چې جنگيالي ښکته راغلل، له دوی څخه وسلې واخيستل شوې او کورونه يې وپلټل شول. طالبانو له خلکو څخه وچه ډوډۍ، د پخلي لپاره غوړ او پيسې اخيستي وې.

يو شمېر هغه کسان چې د جگړې لپاره تللي و، دوی د لومړي ځل لپاره ښکته نشول. په دې توگه، طالبانو هم د خپلو کورنۍ له سخت وخت سره مخ کړې - بالاخره دوی هم بيرته راستانه شول.¹²³

يو بل کس چې د پېښې په اړه يې مستقيم معلومات لرل وويل چې د کورنۍ غړي يوازې وروسته له هغه خوشي شول چې جنگيالي تسليم شول.¹²⁴

يو درېيم کس، يوه شاهد، په خپلواکه توگه تايد کړه چې طالبانو په خپل سر ملکي خلک بنديان کړي او د يرغل په توگه يې کاروي تر څو د ملي مقاومت جبهې هغه جنگيالي تسليمولو ته مجبور کړي چې خپلوان يې له دوی سره دي:

د سپين پيرو په گډون ټول خلک يرغل نيول شوي و. وروسته له هغې چې د طالبانو سره د جگړې لپاره غرونو ته تللي وو، بيرته راغلل او تسليم شول، طالبانو [هغه ملکي وگړي چې دوی يې بنديان کړي و] خوشي کړل. په حقيقت کې حتی له 12 څخه تر 14 کاله عمر لرونکي ماشومان هم نيول شوي و...

د خواجه غار په فرعي کلي کې د 80 په شاوخوا کې خلک يرغل نيول شوي و. وروسته خلکو له خپلو زامنو سره د ټليفون له لارې اړيکه ونيوله چې له غرونو را ښکته شي او له طالبانو سره جگړه ونه کړي. دوی بايد له غرونو څخه راښکته شي. دوی خپلو زامنو ته وويل چې که چېرې دوی له غرونو څخه راښکته نه شي، طالبان به يې ووژني. له دې امله سپين پيرو مداخله وکړه او هڅه يې وکړه چې د جگړې مخه ونيسي. سپين پيرو له طالبانو سره وليدل. دوی د ستونزې د حل کولو لپاره اجازه ترلاسه کړه.

¹²⁰ د بڅښنې نړيوال سازمان په دوسيه کې خصوصي وېډيو

¹²¹ د بڅښنې نړيوال سازمان په دوسيه کې خصوصي وېډيو او ژباړه

¹²² د 2022 کال د اگسټ په 1 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹²³ د 2022 کال د اگسټ په 26 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹²⁴ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

وروسته هغه کسان چې غرونو ته تللي و چې له طالبانو سره جگړه وکړي، بنسټه راغلل او خپلي وسلې یې طالبانو ته تسلیم کړې.¹²⁵

عیني شاهد زیاته کړه، چې طالبانو د ملکي وگړو پر نیولو سربېره د سیمې خلک اړ کړل چې نیول شویو کسانو ته خوراکي توکي ورکړي او د خان لپاره یې هم یو شمېر خواړه او توکي پورل:

نیول شویو کسانو ته د دوی د کورنۍ د بنځینه غړو لخوا خواړه ورکول کېدل. بنځو خواړه چمتو کول او نیول شویو کسانو ته یې ور وړل. همداراز طالبانو هم په هماغه ټولنه کې د خلکو خواړه خوړل او کمپلې یې د خوب لپاره کارولې. دوی د خلکو کمپلې اخیستلې.¹²⁶

یو بل شخص چې د پېښې په اړه یې معلومات درلودل وویل:

طالبان د جبر علي سیمې ته ولاړل تر څو د ملي مقاومت جبهې غړي له غرونو څخه کلي ته رابنسټه کړي. هلته دوی د هغو کسانو خپلوان نیولي و چې غرونو ته تللي و. مخکې له دې چې غرونو ته تللي کسان بېرته راشي او طالبانو ته تسلیم شي او خپلې وسلې وسپاري، دوی یې له 24 تر 48 ساعتونو پورې په بند کې وساتل.¹²⁷

په خپل سري توگه له آزادی څخه د ملکي وگړو محرومول د نړیوال بشردوستانه قانون څخه سرغړونه ده او په هغو ځایونو کې چې دا ډول توقیف د جنګیالیو لخوا چې د یوې وسله والې ډلې غړو د تسلیم کولو لپاره کارول کیږي، په هغې کې پر عمل نیول، ډله ییز مجازات او جنګي جرمونه شاملیږي.

د دشت ریوات په سیمه کې ډله ییزې نیوونې

د 2022 کال د جون د 1 نېټې په شپه، طالبانو د پنجشیر ولایت د خنج ولسوالۍ په دشت ریوات سیمه کې کزې پیل کړې. په بله ورځ د جون د 2 نېټې په سهار، دوی نږدې کلي دان ریوات ته ننوتل. یو شاهد وویل:

د دشت ریوات په پېښه کې، طالبانو د شپې پر مهال عملیات ترسره کړل. وروسته په سهار کې دوی د دان ریوات په نوم سیمې ته ولاړل. د جومات په لودیښکر کې یې اعلان وکړ چې دوی ناسته لري. کله چې خلک او ځوان هلکان را غونډ شول، د دوی لاسونه یې په خپلو دستمالونو باندې وتړل. دوی د خپلو وسلو په قنډاغونو خلک وهل او ټکول. دوی داسې خلک هم نیولي و چې حتی یوه چاره یې نه درلوده. طالبانو له دوی څخه یوه میاشت وړاندې وسلې راغونډې کړې وې. د دان ریوات کلی د 50 په شاوخوا کې کورونه لري. ټول خلک ونیول شول یا د دان ریوات سیمې ته یوړل شول.¹²⁸

د جون په 3 نېټه په ټولنیزو رسنیو کې یوه ویډیو خپره شوه چې په کې ښودل کېدل چې خلک د طالبانو له خوا تر نیول کېدو وروسته د یوې لویې لارې له شا څخه بنسټه کیږي. لږ تر لږه 27 کسان له لارې څخه بنسټه کیږي او د کلي مرکز ته ځي. د دې پروسې په لړ کې، څارونکو خبرې په ویډیو کې اوریدل کیږي چې دا کسان د ملي مقاومت جبهې د غړو په توگه معرفي کوي چې یوه شپه وړاندې نیول شوي دي. د طالبانو یو غړی چې په دې ویډیو کې خبرې کوي ادعا کوي چې 101 کسان نیول شوي دي.¹²⁹

له یوې ویډیو څخه اقتباسات ښيي چې د طالبانو لخوا له نیول کېدو وروسته د یوې لارې له باندې څخه 27 کسان را بنسټه کیږي. © خصوصي

¹²⁵ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹²⁶ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹²⁷ د 2023 کال د مارچ په 15 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹²⁸ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹²⁹ د بڅښنې نړیوال سازمان په دوسیه کې ویډیو او د هغې ژباړه

2.4 د ملګي وګړو د ملکیتونو تخریب او مصادره کول او د ملګي وګړو په تګ راتګ باندې محدودیتونه

2.4.1 د ملګي وګړو د ملکیت مصادره کول او تخریب کول

طالبانو د پنجشیر ولایت په دره، آبشار، پریان او خنج ولسوالیو کې د خلکو په استوګنیزو سیمو کې نظامي پوستې جوړې کړې دي. د نړیوال بشردوستانه قانون له مخې، د داسې یو ځای کولو منع شتون نلري، مګر د جګړې اړخونه "باید د امکان تر حده په ګڼ میشته سیمو کې د نظامي موخو له موندلو څخه ډډه وکړي".¹³⁰ د بخښنې نړیوال سازمان په خپل ځوابي لیک کې له طالبانو څخه وپوښتل چې ولې د پنجشیر په ګڼ میشتو ملګي سیمو کې یې خپلې ډیرې پوستې جوړې کړې دي؟ لکه څنګه چې پورته یادونه وشوه، طالبانو تر اوسه ځواب نه دی ورکړی.

طالبانو خپلې ډیرې پوستې د ګڼ میشتو سیمو په ښوونځیو، جوماتونو او د خلکو په کورونو کې جوړې کړې دي. طالبانو دغه ملګي توکي په اوږدمهاله او لنډ مهاله توګه کارولي دي، حتی ځینې دا ځایونه یې په توقیف ځایونو بدل کړي دي. د ملګي خلکو د کورونو د نیولو قانونیت او پر دې سربېره د بریدونو څخه د ښوونیزو تاسیساتو د ساتنې لپاره د افغانستان ژمني په لاندې ډول ارزول شوي دي. د طالبانو لخوا د جوماتونو د کارولو د قانونیت معلومول اضافي ځیرني ته اړتیا لري چې د دې راپور کې یې امکانه نه درلود.¹³¹

هغه ښوونځي، جوماتونه او د ملګي خلکو کورونه چې طالبانو د نظامي موخو لپاره کارولي دي د جنګي جرمونو او نورو بشري حقونو له سرغړونو سره تړاو لري چې طالبانو د ډله ییزو مجازاتو په ګډون د پنجشیر د عملیاتو په ترڅ کې ترسره کړي دي.

ښوونځي

په پنجشیر ولایت کې طالبانو په منظم ډول فعال ښوونځي په پوځي ادو بدل کړي دي. په دې کې دواړه د هلکانو او نجونو ښوونځي شامل دي چې طالبانو د "لنډ مهال" لپاره د زده کونکو او ښوونکو پر مخ یې دروازي تړلي دي.¹³² یوې افغان رسنۍ راپور ورکړی چې طالبان د 2023 کال تر مارچ میاشتې پورې د پنجشیر ولایت په 28 ښوونځیو کې ادې جوړې کړې دي.¹³³ په افغانستان کې د بشري حقونو د وضعیت په اړه د ملګرو ملتونو ځانګړي راپور ورکونکي د 2023 کال د فبرورۍ په میاشت کې د بشري حقونو شورا ته په خپل راپور کې مستند کړی و چې طالبانو په پنجشیر ولایت کې له په مجموعي توګه له 129 ښوونځیو څخه په 24 کې خپل ځواکونه ځای پر ځای کړي دي.¹³⁴ د بخښنې نړیوال سازمان مخکې د طالبانو د پالیسیو، فرمانونو او لارښوونو په اړه راپور ورکړی و چې د ثانوي کچې د لوی اکثریت نجونو ښوونځي ته د بیرته ستندیدو مخه نیسي او د ښځو او نجونو لپاره د زده کړې حق تر پښو لاندې کوي.¹³⁵

په پنجشیر کې عیني شاهدان چې د بخښنې نړیوال سازمان لخوا مرکي شوي دي دا پراخي موندنې تاییدوي. د پنجشیر ولایت د پریان ولسوالۍ یوه اوسیدونکي وویل:

دوی د یوه څه مودې لپاره د نجونو ښوونځی هم په خپله پوځي اډه بدل کړی و. د نجونو دغه ښوونځی د چشتي عالي لېسې په نوم یادېږي. عالي لېسه د طالبانو لنډمهاله اډه وه. شاوخوا دوه ورځې وړاندې طالبان له ښوونځي څخه د هغې سیمې جومات ته ولاړل جومات د شهدایي مقاومت په نوم یادېږي.¹³⁶

په همدې ډول د پنجشیر ولایت د دره ولسوالۍ یو اوسیدونکي وویل:

¹³⁰ ICRC، IHL عرفي مطالعه، 23 اصول. د ګڼ میشتو سیمو څخه بهر د نظامي موخو موقعیت.
¹³¹ هغو خلکو چې د بخښنې نړیوال سازمان سره مرکي کړي دي د بېلګې په توګه ویلي دي چې طالبانو د پریان ولسوالۍ د مقاومت د شهیدانو جومات او پر دې سربېره د آبشار ولسوالۍ د خواجه غار او ګردې په جوماتونو کې قرارګاوي جوړې کړې وې او 30 تنه یې د دره ولسوالۍ په یوه جومات کې د دوو میاشتو لپاره ځای پرځای کړي وو. د 2022 کال د جون په 8 او 25 او د اګسټ په 1 نېټه په غریز ډول ترسره شوي مرکي. نړیوال بشر دوستانه قانون د نورو کلتوري ملکیتونو په مینځ کې دیني مرکزونو ته د زیان رسېدو د مخنیوي لپاره د ځانګړي پاملرنې ترسره کول اړین ګڼي. ICRC، IHL عرفي مطالعه، 38 اصل. په کلتوري ملکیتونو باندې حمله کول. دا د نظامي موخو لپاره د عبادت ځایونو کارول هم منع کوي چې "د خلکو کلتوري یا روحاني میراث تشکیلوي". 2 اضافي پروتوکول، 16 ماده. ICRC د IHL عرفي مطالعې ته مراجعه وکړی، 39 اصل او ICRC، 2 اضافي پروتوکول په اړه د 1987 تفسره: 16 ماده، <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/apii-1977/article-16/commentary/1987?activeTab=undefined> د بخښنې نړیوال سازمان په دې نه دی توانیدلی چې په افغانستان کې د طالبانو د ځای پر ځای کیدو امکانات مشخص کړي. د جوماتونو پرته نور ځایونه، او ایا د طالبانو لخوا نیول شوي ځانګړي جوماتونه د "خلکو کلتوري یا روحاني میراث" دی لکه څنګه چې په نړیوال بشر دوستانه قانون کې تعریف شوي، د دې راپور له دانرې څخه بهر دي.

¹³² اطلاعات روز، طالبانو د پنجشیر ولایت په 28 ښوونځیو کې نظامي ادې جوړې کړې دي. <https://www.etilaatroz.com/168247/%d8%a7%d8%b3%d8%aa%d9%82%d8%b1%d8%a7%d8%b1-%d8%b7%d8%a7%d9%84%d8%a8%d8%a7%d9%86-%d8%af%d8%b1-%d9%85%da%a9%d8%a7%d8%aa%d8%a8-%d9%be%d9%86%d8%ac%d8%b4%db%8c%d8%b1-2/> استقرار طالبان در مکاتب پنجشیر؛ دانش‌آموزان ۲۸ مکتب از آموزش محروماند (etilaatroz.com) استقرار طالبان در مکاتب پنجشیر؛ دانش‌آموزان 28 مکتب از آموزش محروماند (etilaatroz.com) استقرار طالبان در مکاتب پنجشیر؛ دانش‌آموزان 28 مکتب از آموزش محروماند (etilaatroz.com) یوې بلې افغان رسنۍ د 2023 کال په جنورۍ کې راپور ورکړ چې طالبانو د 2021 کال د سپتمبر له میاشتې راهیسې په پنجشیر کې 50 ښوونځي کارولي دي او د یوې لېسې د سوځولو خبره یې هم کړې ده. کابل نو، "طالبانو په پنجشیر کې یو ښوونځی سوځولی"، د 2023 کال د جنورۍ 31، <https://kabulnow.com/2023/01/taliban-torch-school-in-panjshir/>

¹³⁴ ملګري ملتونه، "په افغانستان کې د بشري حقونو وضعیت - په افغانستان کې د بشري حقونو د وضعیت په اړه د ځانګړي راپور ور کونکي راپور، ریچارد بینیت" (A/HRC/52/84)، د 2023 کال د فبرورۍ 9، <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahrc5284-situation-human-rights-afghanistan-report-special-rapporteur>

¹³⁵ د بخښنې نړیوال سازمان، تدریجي مرک: د طالبانو تر واک لاندې ښځې او انجونې (لړلیک: ASA 11/5685/2022)، د 2022 کال د جولای 27، پاڼې 18-27.

¹³⁶ د 2022 کال د جون په 25 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

طالبانو د تنخل سیمې د پارچول فرعي کلي د طارق په نوم ښوونځی نیولی دی په عبدالله خېلو کلي کې د ملک میرزاي شهید ښوونځی هم نیول شوی دی. شاوخوا درې میاشتې کېږي چې طالبانو دغه ښوونځي نیولي دي.¹³⁷

لکه څنګه چې له وړاندې په دې راپور کې ویل شوي دي، په څو مواردو کې ملکي وګړي چې په خپل سړي ډله ییزو ښوونو کې توقیف شوي و د پوښتنو او ګروپونو لپاره د ملک میرزاي شهید ښوونځي ته وړل شوي دي.

د نجونو د ښوونځي په اړه د دره ولسوالۍ یوه اوسیدونکې وویل:

د پارازا په نوم د نجونو ښوونځی هم طالبانو په خپل ولکه کې نیولی دی. دا د تنخول کلی دی. اوس نجوني په کور کې زده کړې کوي. په یو شمېر دي ښوونځیو کې طالبان د 50 په شاوخوا کې کسان لري.¹³⁸

د آبشار ولسوالۍ یوه اوسیدونکې د بخښنې نړیوال سازمان ته وویل چې طالبانو د هغه په ولسوالۍ او ټول ولایت کې ګڼ شمېر ښوونځي نیولي دي:

په جیر علي کې طالبانو د خلکو شخصي کورونه نیولي دي. د کور څښتن هلته نشته دی. په ټول ولایت کې شاوخوا 18 یا 20 ښوونځي د طالبانو په ولکه کې دي.¹³⁹

د نظامي موخو لپاره د طالبانو لخوا د ښوونځیو کارول یوه اوږدمهاله مخینه لري چې د 2021 په اګسټ کې تر خپل واک لاندې د هیواد له راوستلو وړاندې یې شتون درلود. د بخښنې نړیوال سازمان له دې وړاندې دا ډول اقدامات په سرپل، کنډز او لغمان ولایتونو کې مستند کړي و.¹⁴⁰ په پنجشیر کې، طالبانو په ځینو ښوونځیو کې جنګي جرمونه ترسره کړي دي، د بېلګې په توګه د توقیف ځایونو او د پلټنو د مرکزونو په توګه کارول له هغې ډلې د داسې کارونو ترسره کول چې ډله ییز مجازات ګڼل کېږي.

نړیوال بشر دوستانه قانون د نورو کلتوري ملکیتونو په مینځ کې ښوونیزو ودانیو ته د زیان رسولو مخنیوي لپاره "ځانګړي پاملرنې" ته اړتیا لري، مګر د نظامي موخو لپاره د ښوونځیو کارولو په اړه هېڅ ممانعت¹⁴¹ شتون نلري، په هغه صورت کې چې یوه ډله خپل عمومي مکلفیت پوره کړي چې "ټول ممکنه احتیاطي تدابیر ونیسي. د بریدونو د اغیزو په وړاندې د ملکي وګړو او د دوی تر کنټرول لاندې ملکي شیانو ساتنه وکړي¹⁴² په داسې حال کې، چې د افغانستان حکومت په 2015 کال کې د خوندي ښوونځیو اعلامیه تصویب کړه، دا یوه سیاسي ژمنه ده چې موخه یې د وسله والو جګړو پر مهال د زده کړو د خونديتوب پیاوړتیا ده. د خوندي ښوونځیو په اعلامیه کې راغلي دي چې د وسله والو جګړو پر مهال باید له ښوونځیو او پوهنتونو څخه د نظامي موخو لپاره کار وانه خپستل شي او د جګړې له ښکېلو خواوو څخه غوښتنه کوي چې د "فعال" ښوونځي یا پوهنتونونه له هغې ډلې د رخصتیا په موده کې په موقت ډول تړل شوي ښوونځي "په هېڅ ډول د نظامي هڅو په ملاتړ" ونه کاروي.¹⁴³ له لارښوونو سره سم "تړل شوي یا خالي شوي" ښوونځي باید یوازې "په سختو شرایطو کې وکارول شي کله چې [ځواکونه] د کوم عملي بدیل ونه لري او یوازې تر هغه وخته پورې چې د ښوونځي یا پوهنتون د دې ډول کارولو او د ورته نظامي ګټې تر لاسه کولو لپاره بله ممکنه طریقه شتون ونه لري.¹⁴⁴ طالبان په افغانستان کې د اوسنیو چارواکو په توګه باید د نړیوال بشر دوستانه او بشري حقونو قانون سربېره، د خوندي ښوونځیو په اعلامیه کې ذکر شویو ژمنو ته غاړه کېږدي.

د ښوونځیو ملکي شخصیت ته په درناوي کې پاتې راتلل ښوونځي — همدارنګه زده کوونکي، ښوونکي او د پوهنې نور چارواکي — د برید له خطر سره مخ کوي. همداراز دا کار کولی شي ډېری وختونه په نجونو باندې د غیر متناسب اغیزو سره د ماشوم د زده کړو حق کمزوری کړي. په افغانستان کې د تېرو دوو لسیزو وسله والې جګړې په اوږدو کې په پرله پسې ډول پر ښوونځیو بریدونه شوي او هېڅ ډول حساب وروکونې پرته د ټولو خواوو له خوا ترسره شوي دي.¹⁴⁵

د شخصي کورنو مصادره او ړنګول

طالبانو هم د اوږدې مودې لپاره د ملکي خلکو کورونه نیولي او کارولي دي. ځیني کورونه مخکې له دې چې طالبانو یې ونیسي، پرېښودل شوي وو. په نورو قضیو کې، طالبانو هغه کورونه نیولي چې ملکي وګړي پکې اوسېدل — دا کار کله ناکله د ملکي خلکو د تېښتې لامل کېږي. په ځینو مواردو کې طالبانو د ملکي خلکو کورونه هم وېجاړ کړي دي.

د 2022 په جون او جولای کې، د بخښنې نړیوال سازمان داسې انځورونه او ویديويوګانې تر لاسه کړي چې ښيي طالبانو د خنګ ولسوالۍ په شبا دره کې دوه کورونه چې د اوږي د کرنیزو حاصلاتو لپاره کارول کېږي سوځولي دي. هغه خلک چې له دې

¹³⁷ د 2022 کال د اګسټ په 25 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹³⁸ د 2022 کال د اګسټ په 25 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹³⁹ د 2022 کال د اګسټ په 1 نېټه د غریزي اړیکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁴⁰ د بخښنې نړیوال سازمان، افغانستان: طالبان باید نجونو ته اجازه ورکړي چې په سمدستي توګه ښوونځي ته ستني شي — نوي شواهد، د 2021 کال د اکتوبر 13، <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/10/afghanistan-taliban-must-allow-girls-to-return-to-school-immediately-new-testimony/>

¹⁴¹ ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 38 اصل. په کلتوري ملکیتونو باندې حمله کول.

¹⁴² ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 22 اصل. د بریدونو د اغیزو پر وړاندې د احتیاط اصل، 23 او 24 اصول هم وګورئ.

¹⁴³ د ولسوالۍ جګړې پر مهال له پوځي کارونې څخه د ښوونځیو او پوهنتونونو د ساتنې لپاره لارښوونې، د 2014 کال د ډسمبر میاشت، 1 لارښود.

¹⁴⁴ د ولسوالۍ جګړې پر مهال له پوځي کارونې څخه د ښوونځیو او پوهنتونونو د ساتنې لپاره لارښوونې، د 2014 کال د ډسمبر میاشت، 2 لارښود.

¹⁴⁵ د 2020-2021 راپور ورکولو په موده کې په ښوونځیو باندې 130 بریدونه پیژندلي، په 2019 کې د 70 ملګرو ملتونو لخوا تایید شوي بریدونه وروسته او په 2018 کې د ملګرو ملتونو لخوا 192 تایید شوي بریدونه، GCPEA په زده کړو باندې د چارنډیونکو وسلو اغیزې: د افغانستان د قضیې مطالعه (د دې مشخص کول چې د 2018 د جنورۍ او د 2021 د جون ترمنځ، "په افغانستان کې په ښوونځیو، د ښوونځیو زده کوونکو او پرسونل او لوړو زده کړو باندې د 200 څخه زیات بریدونه راپور ورکړل شوي چې چارنډیونکي وسلې پکې شاملې وې"، په ځانګړې توګه د 2021 په لومړۍ نیمايي کې د لوړ شمیر سره او GCPEA، په افغانستان کې پر زده کړو بریدونه، لنډیز، د 2018 کال د نومبر میاشت (د 2007 راهیسې په ښوونځیو، زده کوونکو، ښوونکو او نور پرسونل باندې د بریدونو جزئیات او د 2015 راهیسې د ښوونځیو نظامي کارول).

قضیې څخه خبر دي وايي چې دا سوځول د 2022 کال د مې مياشتې په وروستيو او د جون په لومړيو کې ترسره شوي دي.¹⁴⁶ که څه هم د بڅېنې نړيوال سازمان په دې ونه توانيد چې دقيقه ورځ يې معلومه کړي چې کله دا دوه کورونه سوځول شوي، خلکو د وضعيت په اړه د بڅېنې نړيوال سازمان ته ويلي چې طالبانو د ملي مقاومت جبهې د جنگياليو سره له نښتې وروسته، په غج کې کورونه سوځولي دي.¹⁴⁷ مرکه شويو کسانو وويل چې دوی باور لري چې طالبانو دوه کورونه سوځولي دي تر څو د مقاومت جبهې غړي يې د پټن ځای په توگه ونه کاروي.¹⁴⁸

دواړه کورونه يو بل ته نژدې وو او دوه پوړيزې ودانۍ وې. لومړی پوړ د څارويو او د هغوی د وینو لپاره او دويم پوړ د اوسېدو ځونه او پخلنځي لپاره کارول کېده.¹⁴⁹ د هغو انځورونو له مخې چې د بڅېنې نړيوال سازمان تاييد کړی، لور پورونه په عمده توگه د اور له امله اغيزمن شوي دي. په بريد کې د ودانۍ ترڅنگ د کورونو ټول وسايل او مالونه هم زيانمن شوي دي.¹⁵⁰ لکه څرنګه چې دا د دوی موسمي استوګنځايونه وو، د طالبانو لخوا د سوځولو په وخت په دې دوو کورونو کې هيڅوک نه و.¹⁵¹

ملکي توکي د نړيوال بشردوستانه قانون له مخې له بريد څخه خوندي دي، "مګر په داسې وخت کې چې نظامي موخي وي"¹⁵² خو په دې ځای کې قضيه داسې نه ښکاري، خو په قطعي توګه يې نشو رد کولای. سربېره پر دې، "د ملکي وګړو د بقا لپاره لازمي شيانو" باندې د بريد کولو واضح ممانعت شتون لري، چې خوراکی توکي او څاروي پکې شامل دي.¹⁵³

پر دې سربېره، طالبانو د پخوانيو دولتي چارواکو او نورو کسانو کورونه نيولي دي چې د طالبانو له وېرې خپل کلي پرېښي وو. په څو نورو قضيو کې طالبانو په لنډمهاله ډول د کورونو يوه برخه چې د مېلمستونونو په نوم يادېږي نيولي ده، لکه څرنګه د ابشار ولسوالۍ په دې اړه نور جزئيات وړاندې کړل:

دويمه [د طالبانو] پوسته په يوه کور کې وه چې د کور خاوند هم پکې اوسېده. طالبانو مېلمستون نيولی و [په داسې حال کې چې د کور خاوندان په ودانۍ کې اوسېدل]. د [نوم حذف شوی] کور هم د طالبانو لخوا په داسې حال کې نيول شوی و چې دوی په ټولنه کې وو.¹⁵⁴

د دره ولسوالۍ څخه يو عيني شاهد وايي، طالبانو د دوی په سيمه کې درې کورونه نيولي او د نظامي موخو لپاره يې کاروي. يو شاهد د هغه کور په اړه چې طالبانو نيولی دی د بڅېنې نړيوال سازمان ته وويل:

د کور د څښتن زوی په پنجشير کې و. د درې په شاوخوا کې مياشتې کيږي چې طالبانو د دوی کور نيولی دی. زامن يې په کور کې وو، خو طالبانو ورته وويل چې کور دې خالي کړي ځکه چې [طالبان] ورته اړتيا لري... د کور څښتن مړ شوی و. مشر زوی يې د پخواني دولت کار کوونکی و. هغه له ملي امنيت ادارې سره کار کاوه.... د دوی مور له خپلو يو شمېر لمسيانو سره هلته ژوند کاوه.¹⁵⁵

د بڅېنې نړيوال سازمان يو شمير نورې قضیې مستند کړي چې¹⁵⁶ د خنډ¹⁵⁷ او پېريان ولسوالیو په ګډون طالبانو کله ناکله د کور د دروازې ماتولو له لارې د ملکي خلکو ملکيتونه نيولي چې يا يې د کورنۍ غړي درلودل چې د پخواني حکومت لپاره يې کار کاوه. د ملکي شتمنيو غصب کول د لازمي نظامي اړتياوو په نه شتون کې منع دي. د بڅېنې نړيوال سازمان لخوا مستند شوي پېښې ممکن سرغړونه وي. سربېره پر دې، دا قضیې په ځانګړې توګه په څو ولسوالیو کې د يوې نمونې په توګه، کيدای شي د ملکي خلکو په وړاندې د طالبانو لخوا بله بيز مجازات نور هم وښيي چې د دوی د واکمنۍ مخالف ګڼل کيږي، يا که چېرې د پخواني حکومت يا د ملي مقاومت جبهې سره د پام وړ تړاو له امله وي.

2.4.2 په تګ راتګ باندې محدوديت

طالبانو په پنجشير کې د خپلو عملياتو په ترسره کولو سره د ملکي وګړو پر ژوند يو شمير محدوديتونه وضع کړي دي. د 2022 کال د اکتوبر په 20، وروسته له هغه چې د سپټمبر د يوولسمې د وژنو په تړاو له محکمې پرته اعدامونو وېديوګانې په ټولنيزو رسنيو کې خپرې شوې، طالبانو د هغو ځيرک تليفونونو باندې بنديز وضع او د هغوی ټولول يې پيل کړل چې د انځورونو او وېديوګانو د اخيستلو وړتيا لري.¹⁵⁸ دا بنديز په حقيقت کې په چارواکو او همداراز پخپله په طالب جنگياليو باندې عملي شوی، مګر په ملکي خلکو هم اغېزه کوي ځکه چې دوی د تليفونونو لټون کولو لپاره له ناڅاپي پلټونو سره مخ کيږي.¹⁵⁹ د يو مرکه کوونکي په وينا چې د محدوديتونو په اړه معلومات لري، که چېرې په تليفون کې د ملي مقاومت جبهې يا پخوانيو حکومتي

¹⁴⁶ د 2022 کال د جون په 28 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁴⁷ د 2022 کال د جون په 28 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁴⁸ د 2022 کال د جون په 28 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁴⁹ د بڅېنې نړيوال سازمان په دوسيه کې انځورونه.

¹⁵⁰ د 2022 کال د اګسټ په 1 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁵¹ د 2022 کال د جون په 28 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁵² ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 10 اصل. له بريد څخه د ملکي شیانو د خونديتوب له لاسه ورکول.

¹⁵³ ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 54 اصل. د هغو شيانو په وړاندې بريدونه چې د ملکي وګړو د بقا لپاره اړين دي، 2 اضافي پروتوکول، 14 ماده.

¹⁵⁴ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁵⁵ د 2022 کال د اګسټ په 29 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁵⁶ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁵⁷ د 2022 کال د جون په 25 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

¹⁵⁸ کابل نو، طالبانو په پنجشير ولايت کې د ځيرک تليفونونو په کارولو بنديز لګولی دی، د 2022 کال د اکتوبر 20. <https://kabulnow.com/2022/10/taliban-ban-usage-of-smartphones-in-panjshir/>

¹⁵⁹ د 2023 کال د مارچ په 18 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوی مرکه.

چارواکو پوري اړوند انځورونه يا مينځپانگي وموندل شي، دا کار د څيرک تليفون د څښتن د نيولو او ځورونې لامل کيدی شي.¹⁶⁰

طالبانو هم د گرځېدنيز او تگ راتگ محدوديتونه وضع کړي دي، په ځانگړي توگه په هغو سيمو کې چې پوځي پوستې يې جوړې کړې دي. په دې ډول محدوديتونو کې د ليکل شوي اجازې پرته په غرونو کې د څر ځايونو لپاره د خلکو د څارويو له وړلو څخه منع کول او له کور څخه لرې د کرنيزو کروندو څخه د خلکو منع کول شامل دي. دا محدوديتونه په ښکاره ډول د ملي مقاومت جبهې د اکمالاتو لارو د گډوډولو لپاره وضع شوي، مگر دا ډول محدوديتونه ملکي وگړي ځوروي او ورځنۍ ژوند يې گډوډوي او د ملکي خلکو په وړاندې د ډله ييزو مجازاتو د کمپاين بل اړخ تشکيلوي.

گرځېدیز

طالبانو په پنجشېر کې د شپې له خوا ظالمانه گرځېدنيز لگول — يوازېنۍ هغه چې د بخښنې نړيوال سازمان يې مستند کړی چې اوس مهال په هېواد کې شتون لري — د ملکي وگړو د تگ راتگ ازادي محدوده کړې، په هغې کې د کلي په کچه ورځنۍ فعاليتونه د ورځې په اوږدو کې د گډون کولو وړتيا محدودل شامل دي. دغه گرځېدنيز په هغو سيمو کې وضع شوی چې طالبان پکې مېشت دي. دا ډول سخت محدوديتونه د هر ډول مشروع امنيتي دليل سره متناسب نه ښکاري، ځکه چې جگړه په غرنيو سيمو کې او د کليو څخه ليرې ترسره کيږي او د شپې پر مهال گرځېدنيز په استوگنيزو سيمو پلي کيږي. محدوديتونه د ډيری ملکي وگړو بشري حقونه له گواښ سره مخ کوي، ځکه چې دوی په ټول افغانستان کې د ويجاړونکي اقتصادي وضعيت په ترڅ کې معيشت او خواړو ته د خلکو لاسرسی کمزوری کوي.

د پريان ولسوالۍ يو اوسېدونکي د بخښنې نړيوال سازمان ته وويل:

کلي ته د طالبانو له راستنېدو وروسته دوی د ملکي وگړو سپکاوی او ډارول پيل کړل. طالبانو د شپې پر مهال په گرځېدو باندې بنديز وضع کړ. هر هغه څوک چې د طالبانو له اصولو څخه سرغړونه وکړي، دوی نه شي کولای هلته ژوند وکړي.¹⁶¹

د بازارک ولسوالۍ يوه اوسېدونکي د شپې پر مهال د گرځېدنيز جزئيات په لاندې ډول وړاندې کړل:

اوس خلک په ټوله کې نه شي کولای د شپې له 8 وروسته ووځي. د شپې پر مهال يو کس د ځمکو د خړوبولو اجازه لري او دوی بايد څراغ له ځان سره ولري. يوازې يو کس بايد وي. دوی موږ ته اجازه نه راکوي چې غرونو ته ولاړ شو.¹⁶²

د آبشار ولسوالۍ يوه اوسېدونکي هم د بخښنې نړيوال سازمان ته د دوی په سيمه کې د شپې د محدوديتونو او په پايله کې د بنسټيزو فعاليتونو پر وړاندې د رامنځته شويو خطرونو په اړه وويل:

د شپې پر مهال خلک نه شي کولای بهر ووځي. په ټولنه کې تشنابونه له ساختمان يا کورونو بهر دي. که تاسو د تشناب کولو بهر لپاره بهر ولاړ شئ، طالبان به پر تاسو ليزر [څراغ] واچوي.¹⁶³

هغه محدوديتونه چې په مالدارۍ او د اوبو لگولو په مديريت باندې اغيز کوي

طالبانو لخوا د شپې پر مهال د گرځېدنيز پر لگولو سربېره، په پنجشېر کې څر ځايونو ته د څارويو په بېولو او يا او يا هم د طالب چارواکو له مخکېنۍ اجازې پرته خپلو کرنيزو ځمکو ته د تگ پر مهال يو شمېر محدوديتونه وضع کړي دي. ډيری احتمال سره د طالبانو لخوا دا ډول محدوديتونه د دې لپاره دي چې د مقاومت په ملي جبهې ته د اکمالاتو مخه ونيسي. په همدې ډول د شپې پر مهال وضع شوی گرځېدنيز په پنجشېر کې د ډيری ملکي وگړو بشري حقونه گواښوي، ځکه چې معيشت ته د خلکو لاسرسی کمزوری کوي.

د دره ولسوالۍ يو تن اوسېدونکي د بخښنې نړيوال سازمان ته وويل: "د خپلو څارويو د څرځايونو لپاره غرونو ته د تلو لپاره له طالبانو اجازه اخيستل اړين دي."¹⁶⁴ د آبشار ولسوالۍ يوه اوسېدونکي وويل، چې طالبان د خپلو کليو له کرنيزو سيمو څخه د تلو لپاره ورته اجازې غواړي.¹⁶⁵

د بازارک ولسوالۍ يوه اوسېدونکي وويل، هغه کسان چې له اجازې پرته غرونو ته د تلو هڅه کوي نيول کيږي او زندان ته اچول کيږي، د يوې ځانگړې پېښې پر بنسټ چې د 2022 کال د سپټمبر په مياشت کې يې اته هلکان يا تنکي ځوانان له هغه سره له مرکي يوه مياشت مخکې نيول شوي و:

په پنجشېر کې وضعیت په رښتيا هم خراب دی... اته هلکان غرونو ته د خپلو څارويو د راټولولو يا موندلو لپاره تللي وو، خو طالبانو نيولي دي. د کلي سپين ږيري طالبانو ته ورغل چې خوشي يې کړي، خو طالبانو ورته وويل چې تر اوسه يې په اړه پلټنې نه دي شوي.¹⁶⁶

¹⁶⁰ د 2023 کال د مارچ په 18 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶¹ د 2022 کال د اگسټ په 28 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶² د 2022 کال د سپټمبر په 21 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶³ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶⁴ د 2022 کال د اگسټ په 25 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶⁵ د 2022 کال د جون په 8 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶⁶ د 2022 کال د سپټمبر په 21 نېټه د غريزي اړيکې له لارې ترسره شوي مرکه.

د شاهدانو په وينا، د اجازې لپاره ورته شرايط د په عنايبې ولسوالۍ کې هم شتون لري.¹⁶⁷

دوو کسانو چې د بخښنې نړيوال سازمان سره مرکه کړې وېلې چې د طالبانو لخوا لگول شوي محدوديتونه او په ټولنو کې د طالب جنگياليو د شتون له امله رامېنځته شوي ويره د دې لامل شوي چې د دوی د کليو څخه بهر د خپلو کروندو او ونو خړوبولو توان نلري.¹⁶⁸ دوی ويره درلوده چې دا به د دې لامل شي چې دوی ونشي کولی خپل کلني حاصلات راټول کړي.¹⁶⁹

له هغوی څخه يوه کس چې د خنځ ولسوالۍ اوسيدونکی و، د بخښنې نړيوال سازمان ته وويل:

له دې جگړې وړاندې، خلکو کولای شول چې د خپلو خمکو د خړوبولو لپاره ولاړ شي. خلکو کولای شول چې خپلې غواګانې څر خايونو ته بوزي. نو د اوس لپاره، له کلي څخه لرې د خمکو د خړوبولو او د څارويو څر خايونو لپاره، خلک بايد د طالبانو د قوماندان څخه يو ليک واخلي... د دې وضعيت له امله، د خلکو کروندې وچې شوې.¹⁷⁰

د سيمې يو درېيم کس وويل چې د طالبانو لخوا د څارويو د څرولو لپاره د غرونو ته تګ په موخه د ليکلې اجازې غوښتنې د دې لامل شوی دی چې د ټولنې په کچه د غواګانو د څرخای دوديز سيستم له مينځه ولاړ شي او د خلکو د ژوند کولو وړتيا هم منفي اغيزې وکړي.¹⁷¹

¹⁶⁷ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غريزي اړيکي له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁶⁸ د 2022 کال د جون په 10 او 28 نېټو په غريزي ډول ترسره شوي مرکي.

¹⁶⁹ د 2022 کال د جون په 10 او 28 نېټو په غريزي ډول ترسره شوي مرکي.

¹⁷⁰ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غريزي اړيکي له لارې ترسره شوي مرکه.

¹⁷¹ د 2022 کال د جون په 10 نېټه د غريزي اړيکي له لارې ترسره شوي مرکه.

3. نړيوال قانون

د دې راپور تر پوښتن لاندې دوره کې، په افغانستان کې غیر نړيواله وسله واله جګړه (NIAC) وه. غیر نړيواله وسله واله جګړه هغه وخت رامينځته کېږي کله چې د يو دولت په خاوره کې د دولتي چارواکو او يو يا ډيرو منظمو وسله والو ډلو يا د دې ډلو په مينځ کې اوږدمهاله وسله والې نښتې ترسره کېږي.¹⁷² د دې لپاره چې وسله والې نښتې د غیر نړيوالې وسله والې جګړې په توګه طبقه بندي شي دوی بايد د شدت يوې مطلوبې کچې ته ورسېږي او ښکېل اړخونه بايد د ګوندونو مطلوب درجې ولري.¹⁷³ په دې حالت کې، پورته مستندې شوې سرغړونې د طالبانو د ځواکونو ترمنځ د جګړې په شرايطو کې واقع شوي، لکه څنګه چې د افغانستان د اوسنيو چارواکو او په پنجشېر کې د مېشتې ملي مقاومت جبهې له لوري ترسره کېږي.

نړيوال بشر دوستانه قانون (IHL) قانوني مقررات ټاکي چې ټول اړخونه که دولتي وسله وال ځواکونه وي يا غیر دولتي وسله والې ډلې چې په وسله واله جګړه کې ښکېل دي. د دې اصولو موخه په وسله والو شخړو کې د بشري کړاوونو کمول دي او ملکي وګړو او هغو کسانو ته چې په مستقیمه توګه په جګړو کې ګډون نه کوي، ځانګړي خونديتوب وړاندې کول دي. په افغانستان کې په دې غیر نړيواله وسله واله جګړه کې، د جګړې ښکېلې خواوې د جنيوا د کنوانسيونونو د درېيمې مادې، د 1949 کال د جنيوا کنوانسيونونو 2 اضافي پروتوکول او نړيوال بشر دوستانه عرفي قانون ته په پام سره نورمونه رعايت کوي. افغانستان د 1949 کال د جنيوا د څلورو کنوانسيونونو، د هغوی د اضافي پروتوکول 1 او 2،¹⁷⁴ او د نړيوالې جنايي محکمې د روم د اساسي قانون غړی دی.

د جنيوا کنوانسيونونو او نړيوال عرفي بشر دوستانه قانون د 2 اضافي پروتوکول له مخې، ډله یيز مجازات منع دي.¹⁷⁵ دا د ملکي وګړو او نورو اشخاصو لپاره يو بنسټيز ضمانت دی چې په مستقیمه توګه په دښمنۍ کې برخه نه اخلي، په شمول د ساعتونو جنګيالي اشخاصو نه يوازې جرمي بنديزونه، بلکې "د هر ډول بنديز او ځورونې، اداري، د پوليسو د عمل يا بل ډول بنديزونه هم پکې شامل دي." ¹⁷⁶ ډېری هغه کړنې چې د طالبانو د ځواکونو له خوا ترسره شوي دي - لکه له محکمې پرته اعدامونه، شکنجه او نور ناوړه چلند، لکه څنګه چې په دې راپور کې مستند شوي - هر يو جنګي جرمونه تشکیلوي.¹⁷⁷ د ملي مقاومت جبهې د شکنجو جنګياليو د ملکي خپلوانو د آزادۍ څخه په خپل سري توګه محرومول د تسليمولو لپاره د فشار راوستلو لپاره يرغل نيول جنګي جرم دی.¹⁷⁸ سربېره پر دې، د دغو اقداماتو مجموعه، له اضافي غیرقانوني توقيفونو، په قصدي توګه د کورونو او نورو ملکي شیانو سوځول او د ملکي خلکو محدودیتونه هم د ډله یيزو مجازاتو جنګي جرم تشکیلوي.¹⁷⁹

افغانستان د بشري حقونو د نړيوال قانون (IHL) او هغو معیارونو په رعايت کولو چې د وسله والې جګړې پر مهال پلي کېږي، ځان ملزم ګڼي. دا د مدني او سياسي حقونو نړيوال میثاق (ICCPR) او د شکنجې او نورو ظالمانه، غیر انساني يا سپکاوي چلند يا مجازاتو (CAT) پر وړاندې د کنوانسيون غړی دی. طالبان، په افغانستان کې د اوسنيو واکمنو په توګه، قانوني مکلفيت لري چې د افغانستان د نړيوالو ژمنو ساتنه وکړي او د ژوند حق او د شکنجې او نورو ناوړه چلندونو د منع کولو، درناوي، ساتنه او پوره يې کړي.¹⁸⁰ افغانستان د ماشومانو د حقونو د کنوانسيون او په وسله واله جګړه کې د ماشومانو د ګډون په اړه د دې اختياري پروتوکول غړی هم دی.

¹⁷² د اړوندو نړيوالو تړونونو پر بنسټ (د 1949 کال د جنيوا د څلورو کنوانسيونونو درېيمه ماده او د جنيوا کنوانسيونونو دوهم پروتوکول) او د نړيوالې محکمې د قضايي رويې پر بنسټ، د سره صليب نړيواله کمیټه (ICRC) غیر نړيوالې وسله والې شخړې داسې تعريفوي: "اړوندې وسله والې نښتې چې د دولتي وسله والو ځواکونو او د يوې يا ډيرو وسله والو ډلو ځواکونو ترمنځ واقع کېږي، يا د داسې ډلو ترمنځ چې د يو دولت په خاوره کې رامينځته کېږي [د جنيوا کنوانسيونونو غړي]. وسله والې نښتې بايد د شدت لږ تر لږه کچې ته ورسېږي او په جګړه کې ښکېلې خواوې بايد لږ تر لږه نظم ولري." ICRC، په نړيوال بشر دوستانه قانون کې د "وسله والو شخړو" اصطلاح څنګه تعريف شوې ده؟، نظر پاڼه، 2008 مارچ میاشت. <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/opinion-paper-armed-conflict.pdf>

¹⁷³ د دې هر يو معيار لپاره د شاخص فکتورونو لیست لپاره، د پلټونکي *V. Ljube Bošković* ته مراجعه وکړئ. (IT-04-82-T), ICTY Trial Chamber, Judgment, 10 July 2008, paras 175-206.

¹⁷⁴ ICRC، تړونونه، دولتي اړخونه او تبصرې. https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByCountry?xp_countrySelected=AF&nv=4

¹⁷⁵ ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 103 اصل. ډله یيز مجازات.

¹⁷⁶ Yves Sandoz, Christophe Swinarski, Bruno Zimmermann (eds.), *په اضافي پروتوکولونو باندې تبصرې*, ICRC, Geneva, 1987, § 3055، هم وګورئ § 4536.

¹⁷⁷ د بېلګې په توګه، د روم قانون، مادې (i)(c)(2) او (ii) ته مراجعه وکړئ.

¹⁷⁸ د بېلګې په توګه د روم قانون، (iii)(c)(2) ماده؛ او د ICRC د IHL عرفي مطالعه، 156 اصل ته مراجعه وکړئ. د جنګي جرمونو تعريف.

¹⁷⁹ د ICRC، د IHL عرفي مطالعه، 103 اصل ته مراجعه وکړئ: ډله یيز مجازات او اضافي پروتوکول II، ماده 4(2)(b).

¹⁸⁰ د ملګرو ملتونو د بشري حقونو د تړون بنسټونه، د ملګرو ملتونو د تړونونو د غړو دینتایس. https://tbineternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=1&Lang=EN

د ژوند د حق په اړه، د بشري حقونو کمیټې، چې د ICCPR سره د موافقت د څارنې مسوولیت لري، څرگنده کړې چې د ژوند حق نه یوازې دا چې "د ژوند څخه د خپل سري محرومیت په پایله کې په چلند کې د بنسټیز څخه ډډه کول" دنده لري. همدارنګه دا چې دولت یا چارواکي باید د ژوند حق هم تضمین کړي او د افرادو ژوند د محرومیتونو په وړاندې د افرادو یا ادارو لخوا چې چلند یې دولت ته منسوب نه وي په وړاندې د خلکو د ژوند خوندي کولو لپاره د احتیاط څخه کار واخلي.¹⁸¹ دا د وسله والو شخړو په شرایطو کې د تطبیق وړ دي چې اصلي چارواکي دنده لري چې د خلکو ژوند ته د وسله والو ډلو او نورو غیر دولتي لوبغاړو لخوا د رامنځته کېدونکي خطر څخه د خلکو ساتنه وکړي. په خپل سري توګه له ژوند څخه د محرومیت د مخنیوي دنده هم د "د ژوند د محرومیت د مخنیوي لپاره د قانون له مخې کافي بنسټونو او طرز العملونو رامنځته کول، د ژوند څخه د غیرقانوني محرومیت احتمالي قضیو څېړنه او محاکمه کول، د مجازاتو پوره کول او د بشپړ جبران چمتو کول" ته اړتیا لري.¹⁸²

¹⁸¹ د بشري حقونو کمیټه، 36 عمومي تبصره، 6 ماده (د ژوند حق)، د 2019 کال د سپټمبر 3، para. 7، CCPR/C/GC/35.

¹⁸² د بشري حقونو کمیټه، 36 عمومي تبصره، 19 para.

4. سپارښتنې

په افغانستان کې د طالبانو چارواکو ته

د بخښنې نړیوال سازمان پر طالبانو غږ کړی چې د نړیوالو بشردوستانه قوانینو او د بشري حقونو نړیوال قانون ته درناوی وکړي او د درناوي تضمین وکړي، او په ځانګړې توګه:

- سمدلاسه ټول غیر قضایي اعدامونه او نور غیرقانوني وژنې، ټول یرغل نیونه، او د ډله ایزو مجازاتو ټول عملونه، او د شکنجې او نورو ظالمانه، غیر انساني یا سپکاوي چلند یا مجازاتو منع کولو سره سم، لکه څنګه چې د نړیوال قانون له مخې اړین دي ودروي؛
- د نړیوالو قوانینو او د بشري حقونو څخه د نورو سرغړونو په اړه د ټولو معتبرو تړونو په اړه ګړندی، خپلواکه، په د غیر قضایي اعدامونو، شکنجې او د بنديانو سره نور ناوره چلند، د آزادۍ څخه په خپل سړي توګه محرومول، او یرغل نیولو شمول بې طرفه او بشپړې څیړنې ترسره کړئ. دا تحقیقات باید د ماشومانو، ښځو، زرو خلکو او معلولیت لرونکو خلکو په وړاندې ترسره شویو جرمونو باندې تمرکز وکړي؛
- په هغه صورت کې چې د جرمونو د منلو وړ شواهد شتون ولري، ټول هغه کسان چې د جنایې مسؤلیتونو په اړه شکمن دي، د عامو ملکي محکمو په وړاندې په عادلانه محاکمو کې، د بشري حقونو د نړیوالو قوانینو او معیارونو سره سم او د مرک سزا ته د رسیدلو پرته یی، عدالت ته وړاندې کړي؛
- ډاډ ترلاسه کړئ چې د طالبانو د ځواکونو قوماندانان او غړو د بشري حقونو د نړیوال قانون او د نړیوالو بشردوستانه قوانینو د روزنې په ګډون په ځانګړې توګه له بنديانو سره د مناسب چلند په ګډون مناسبه روزنه ورکول کيږي؛
- د نړیوال بشردوستانه قانون څخه د سرغړونو قربانیانو او د هغوی کورنیو ته د دې توان ورکول چې عدالت، حقیقت او بشپړ جبران ته لاسرسی ولري، د جبران، جبران، بیا رغونه، اطمینان او د نه تکرار تضمین په شمول؛
- د نړیوالې جنایې محکمې د روم قانون په بشپړه توګه تصویب کړئ، او د څارنوالۍ د دفتر څخه د هرې غوښتنې سره سم عمل وکړئ؛
- د طالبانو د ځواکونو لخوا د ښوونځیو او پوهنتونونو د کارولو د توقیف او مخنیوي لپاره، د وسله والو جګړو پر مهال د ښوونځیو او پوهنتونونو د ساتنې له لارښوونو څخه د لږ تر لږه معیار په توګه، د خوندي ښوونځیو د اعلامیې د ملاتړي په توګه د هیواد له ژمنو سره سم سمدستي او کټلي ګامونه پورته کړئ؛
- د نجونو او ښځو لپاره له لومړني ښوونځي وروسته باید سمدستي ټول ښوونځي بېرته پرانیزي او د ښوونکو او زده کوونکو پر وړاندې ټول ځورونه، ګواښونه او بریدونه پای ته ورسوي؛
- د بشري حقونو د نړیوال قانون یا نړیوال بشردوستانه قانون څخه د سرغړونې لپاره په هر ډول خساره یا د جبران په ترتیب کې عدم تبعیض ډاډمن کړئ. ډاډ ترلاسه کړئ چې ماشومان، په ځانګړې توګه د نجونو په ګډون، بې برخې نه دي؛
- د نورو نړیوالو ادارو او سازمانونو سره په بشپړه همکاري سره، په افغانستان کې د بشري حقونو د وضعیت په اړه د ملګرو ملتونو د ځانګړي راپور ورکوونکي ماموریت، په افغانستان کې د ملګرو ملتونو مرستندویه ماموریت (یوناما)، د جرمونو نړیواله محکمه، او کوم بل مستقل خپلواک نړیوال سازمان د حساب ورکولو میکانیزمونه.

د نړیوالې جنایې محکمې څارنوالۍ ته

- په دې راپور کې د مستند شویو په ګډون، په افغانستان کې د جګړې د ټولو اړخونو له خوا د روم د اساسي قانون له مخې د جرمونو د تړونو په اړه بشپړه څېړنه وکړي؛
- په داسې حال کې چې د جګړې د ټولو اړخونو لخوا د ترسره شویو جرمونو په اړه تحقیقات ترسره کيږي، تمرکز باید د ماشومانو، میرمنو، زرو خلکو او معلولیت لرونکو خلکو په وړاندې ترسره شوي جرمونو باندې وشي.

"مستاسو زامن په غرونو کې دي"
په پنجشېر کې د طالبانو لخوا د ملکي وګړو ډله ییزه سزا

د بخښنې نړیوال سازمان

د ملګرو ملتونو د بشري حقونو شورا ته

د بڅينې نړيوال سازمان په کلکه سپارښتنه کوي چې د نړيوالو قوانينو له مخې د جرمونو او په افغانستان کې د بشري حقونو څخه د نورو سرغړونو لپاره د عدالت او حساب ورکولو لپاره موجود انتخابونه پياوړي شي. د دې لپاره، د ملګرو ملتونو د بشري حقونو شورا بايد:

- په عاجله توګه د نړيوال حساب ورکونې يو خپلواک ميکانيزم رامېنځته کړي ترڅو د نړيوال قانون لاندې جرمونه وڅيړي او د بشري حقونو څخه د نورې سرغړونې او همدارنګه د راتلونکي حساب ورکونې هڅو څخه د ملاتړ لپاره د دې ډول سرغړونو شواهد راټول او خوندي کړي. محاکمه کول، او ډاډ تر لاسه کول چې ميکانيزم د مالي او تخنیکي په شمول د خپل ماموريت د ترسره کولو لپاره کافي سرچينې لري. دا ميکانيزم به په افغانستان کې د بشري حقونو د وضعيت په اړه د ملګرو ملتونو د ځانګړي راپور ورکونکي دنده بشپړه کړي. ددې ډول ميکانيزم رامېنځته کول يو له وړانديزونو څخه دی چې د ځانګړي راپور ورکونکي لخوا په خپل لومړي راپور کې جوړ شوی.¹⁸³
- دا ميکانيزم بايد ځانګړی واک ولري چې:
 - په خپلواکه توګه ټول ادعا شوي جرمونه وڅيړي چې د نړيوال قانون او په افغانستان کې د بشري حقونو څخه د نورو جدي سرغړونو سره سم جرمونه دي، د ډله ايزو مجازاتو ټول تورونه په شمول؛
 - د دې توهينونو او سرغړونو شواهد راټولول، يوځای کول او تحليل کول، د جنسيت اړخ په شمول، او په سيستماتيک ډول ټول معلومات او شواهد د نړيوالو قوانينو او معيارونو سره سم ثبت او ساتل، د دې هدف سره چې د راتلونکي حساب ورکونې هڅو ملاتړ وکړي، د څارنوالۍ او قضايه قوې لخوا راتلونکي ميکانيزمونه په شمول؛
 - د اړوندو معلوماتو او شواهدو څارنه، اسناد او تصديق کول، په شمول د ساحوي ښکېلتيا له لارې، او د قضايي او نورو ادارو، ملي او نړيوالو ادارو سره همکاري کول، که مناسب وي؛
 - د افرادو او ادارو پيژندنه، چيرته چې ممکنه وي، د چا لپاره د توهينونو او سرغړونو مسؤليت د اعتبار وړ تورونه دي؛
 - د خپلواکو نړيوالو متخصصينو سره کار کول، د هغو کسانو له جملې څخه چې د بشري حقونو نړيوال قانون، نړيوال جرمي قانون، د وسله والو ځواکونو او وسله والو ډلو د قوماندې جوړښت، جنسي او نور د جنسيت پر بنسټ تاوتریخوالی، د ماشومانو حقونه، د معلوليت لرونکو اشخاصو حقونه او د تصديق وېديو عکس او عدلي تحليل په شمول؛ او
 - د موندنو په اړه د بشري حقونو شورا او د ملګرو ملتونو عمومي اسمبلي ته راپور ورکړی او د ملګرو ملتونو نورو اړوندو ارګانونو او ادارو ته لنډ معلومات ورکړی.

¹⁸³ ملګري ملتونه، "په افغانستان کې د بشري حقونو وضعيت - په افغانستان کې د بشري حقونو د وضعيت په اړه د ځانګړي راپور ورکونکي راپور" (A/HRC/51/6)، د 9 سېپتمبر، 2022. <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahrc516-situation-human-rights-afghanistan-report-special-rapporteur>

د بڅښنې نړيوال سازمان
يو نړيوال غورځنگ دی
د بشري حقونو لپاره.
کله چې ظلم ترسره کيږي
يو کس سره، دا موږ ټولو
پورې اړه لري.

په خبرو اترو کې ګډون وکړئ

www.facebook.com/AmnestyGlobal

@Amnesty

موږ سره اړیکه ونیسئ

info@amnesty.org

+44 (0)20 7413 5500

"ستاسو زامن په غرونو کې دي"

په پنجشېر کې د طالبانو لخوا د ملکي وګړو ډله ییزه سزا

له هغه وخته چې طالبانو د 2021 کال په اګست میاشت کې د افغانستان واک تر لاسه کړ، دوی د پنجشېر ولایت په خلکو په ځانګړې توګه په هغو سیمو کې چې طالبانو خپل ځواکونه تاسیس او ځای پر ځای کړي دي، ډله ییزې سزاګانې ورکړي دي. د ملي مقاومت جبهې سره د مبارزې په هڅه کې، یوه وسله واله ډله کوم چې په پیل کې په پنجشېر کې د طالبانو سره د مخالفت لپاره جوړه شوه، دوی د نیول شویو جنګیالیو غچ واخیست، ملکي خلک یې په نښه کول ترڅو تسلیم او اطاعت وکړي. په تېرو 18 میاشتو کې طالبانو د کلي په کچه ټول نارینه او د پاڅه عمر هلکان په خپل سري ډول نیولي، پرته له کوم تور یې نیولي، ګڼ شمېر بنديان یې وهلي دي. طالبانو هم کورونه سوځولي دي، په ټول افغانستان کې یې یوځیني ګرزبندي لګولي دي، ښوونځي او ملکي کورونه یې د پوځي کارونې لپاره غوښتي دي، او مالداران یې خپلو دودیزو څړځایونو ته له لاسرسي څخه منع کړي دي.

په پنجشېر کې د طالبانو لخوا د جنګي جنايتونو او د نړیوالو بشردوستانه قوانینو څخه د سرغړونو لیست اوږد دی: شکنجه او نور ناوړه چلند، بې عدالتي اعدامونه، یرغل نیول، د ملکي کورونو سوځول، د آزادۍ څخه په خپل سري توګه محرومول. مګر د هر انفرادي عمل سره یوځای چې د ویرې رامینځته کولو لپاره پلان شوی، دا چلند په مجموع کې ډله ایز مجازات جوړوي، چې پخپله یو جنګي جرم دی.

